Saimaan ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala Lappeenranta
Sosionomi (AMK)

Kati Kouvo, Susanna Rantanen ja Eija Stenmark-Inkinen

Nuorten kokemuksia Tää ja Nää-pajakirppiksen toiminnasta

Opinnäytetyö 2019

Tiivistelmä

Kati Kouvo, Susanna Rantanen ja Eija Stenmark-Inkinen
Nuorten kokemuksia Tää ja Nää-pajakirppiksen toiminnasta, 41 sivua, 4 liitettä
Saimaan ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala Lappeenranta
Sosionomi (AMK)
Opinnäytetyö 2019
Ohjaajat: lehtori Huhtalo Ulla, Saimaan ammattikorkeakoulu, yrittäjä Hokkanen Raija, Imatran Työtaito Ry

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli tarkastella työpajan hyötyjä nuorelle. Työssä selvitettiin nuorten kokemuksia työpajasta sekä sen vaikutuksesta nuoren elämään. Tulokset näyttivät, että nuorille oli ollut työpajalla olemisesta hyötyä ja nuoret olivat kaiken kaikkiaan tyytyväisiä työpajalla työskentelyyn. Lisäksi selvitettiin, saivatko nuoret riittävästi tukea työpajalta ja oliko heillä mahdollisuutta kehittää työpajan toimintaa. Tuloksista ilmeni, että nuoret kokivat saaneensa riittävästi tukea työpajalta, sekä pystyivät halutessaan vaikuttamaan työpajan toimintaan.

Selvitys toteutettiin haastattelemalla ja havainnoimalla. Nuorille esitettiin kysymyksiä heidän taustoihinsa ja työpajaan liittyen. Kysymykset esitettiin nuorille yksitellen ja jokaisen anonymiteettiä kunnioittaen.

Selvityksessä haastateltiin myös kahta työpajan työntekijää. Haastatteluissa ilmeni, että he kokevat työpajatoiminnan olevan tärkeää ja nuorille merkityksellistä. Haastatteluissa he korostivat nuorten yksilöllisyyden tärkeyttä, ja sitä, että jokaisen annetaan olla oma itsensä. Tärkeänä pidettiin myös sitä, että työpajalla toimitaan kuten oikeassa työyhteisössä. Työpajan yhtenä tärkeimmistä tavoitteista pidettiin sitä, että nuoret saavat valmiuksia työelämään, ja oppivat tunnistamaan omat vahvuutensa.

Opinnäytetyössä havaittiin, että työpajatoiminnasta on syrjäytymisen ehkäisyssä ja nuorten työllistymisen tukemisessa hyötyä. Nuoret itse ovat kokeneet saaneensa työpajalta apua.

Avainsanat: syrjäytyminen, työpaja, työllistyminen

Abstract

Kati Kouvo, Susanna Rantanen and Eija Stenmark-Inkinen
Young persons experiences of workshop activity Number of Pages 41, Number of Appendices 4
Saimaa University of applied sciences
Health care and Social services Lappeenranta
Degree programme in Health care and Social services
Bachelor`s degree in social services
Bachelor´s Thesis 2019
Instructor(s): Ms Huhtalo Ulla, lecturer, Saimaa University of applied sciences, Ms Hokkanen Raija, entrepreneur, Imatran Työtaito Ry.

The aim of this thesis was to examine the benefits of the workshop to the young person attending. The study examined the experiences of young persons concerning the workshop and the workshop's effects on the life of the attendees. The results showed that young people attending the workshop benefited from it, and were overall satisfied with the work. In addition to this, it was examined whether the young people received sufficient support while working, and did they have opportunities to develop the functioning of the workshop. The results indicated that the young people felt they had received sufficient support and could influence the functioning of the workshop if they wanted.

The study was carried out using the qualitative method, using interviews and observations. The young people were presented questions regarding their backgrounds and regarding the workshop. The questions were presented individually and respecting the anonymity of the people interviewed.

Two employees of the workshop were also interviewed in the study. The interviews indicated that they considered the workshop important and meaningful for the young people. In the interview they emphasized the importance of individuality and young people's need to be as they are. It was also considered important that the workshop functioned in a similiar way as a real work community would function. Giving the young people transferable skills and teaching them to recognise their strenghts were seen as some of the most important goals of the workshop.

The conclusion is that the workshop provides benefits in preventing marginalization and benefits as a support while seeking employment. The young people considered the workshop helpful.

Keywords: marginalization, workshop, employment

Sisällys

1 Johdanto 5
2 Nuorten syrjäytyminen 6
2.1 Elämänhallinta 7
2.2 Osallisuus 8
3 Mielenterveysongelmat työikäisillä 9
3.1 Ammatillinen kuntoutus 9
3.2 Työkyvyttömyys 10
4 Etsivä nuorisotyö 10
4.1 Nuorisotakuusta Suomi siistiksi- hankkeeseen 11
5 Työpajatoiminta 13
5.1 Etelä-Karjalan työvoiman palvelukeskus 15
5.2 Nuorten työpajatoiminta Etelä-Karjalassa 16
5.3 Tää ja Nää-pajakirppis Imatralla 17
6 Työpajatoimintaa ohjaavat keskeiset lait 17
6.1 Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 18
6.2 Sosiaalihuoltolaki 18
6.3 Nuorisolaki 18
7 Aikaisemmat tutkimukset aiheesta 20
8 Opinnäytetyön tutkimusmenetelmät ja aineistonkeruu 21
8.1 Kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä 22
8.2 Aineistonkeruu ja luokittelu 24
9 Opinnäytetyön prosessi 26
10 Opinnäytetyön eettisyys ja tutkimusluvat 27
11 Selvityksen tulokset 29
11.1 Pajakirppiksellä työskentelevien nuorten taustatietoja 29
11.2 Nuorten kokemuksia pajakirppiksestä 31
11.3 Havainnointeja pajakirppikseltä 33
11.4 Selvityksen luotettavuus 34
12 Yhteenveto ja pohdinta 35
12.1 Jatkokehittämisideat 36
Lähteet 38

1 Johdanto

Nuorten syrjäytymiseen liittyvä keskustelu on käynyt vilkkaana viime vuosina. Syrjäytymiseen vaikuttavia riskitekijöitä ovat vanhemmuuden puute, irrallisuus koulukulttuurista, putoaminen koulutuksen ja/tai työmarkkinoiden ulkopuolelle ja elämänhallinnan ongelmat. Huoli nuorten syrjäytymisestä ei ole uusi, koska jo 1980-luvulla oli huolta syrjäytymisestä. Silloin syrjäytymisen käsite kytkettiin huono-osaisuuteen ja köyhyyteen ja käsite vakiintui niin tutkijoiden, median kuin kansalaistenkin sanavarastoon. 1990-luvun alun laman seurauksena syntyi syrjäytymishuolen toinen aalto, joka kohdistui koulutuksen ja työelämän ulkopuolella oleviin nuoriin. (Aaltonen ym. 2015, 9.)

Opinnäytetyön kohderyhmänä ovat syrjäytymisvaarassa olevat nuoret, joilla ei ole opiskelu- tai työpaikkaa. Nuoret ovat imatralaisen Tää ja Nää pajakirppiksen asiakkaita ja he ovat iältään 18-29-vuotiaita.

Opinnäytetyössä selvitämme, millaiseksi nuoret kokevat pajakirppistoiminnan. Selvitämme, kuinka toiminta vastaa nuorten tarpeisiin, minkälaisia hyötyjä nuoret kokevat saavansa toiminnasta ja kokevatko he voivansa omalta osaltaan vaikuttaa pajakirppiksen toimintaan. Aiheen selvittäminen on hyödyllistä työelämätaholle, koska opinnäytetyön avulla Työtaito Ry voi kehittää toimintaansa nuorten tarpeita vastaavaksi ja saada hyödyllistä tietoa nuorten kokemusten kautta. Meille opinnäytetyö antaa ammatillisia valmiuksia toimia nuorten asiakkaiden ja työelämäpalveluiden parissa. Aihe on ajankohtainen, koska opinnäytetyön aiheeseen liittyy vahvasti vuonna 2013 voimaan tullut nuorisotakuu.

Opinnäytetyön aineisto kerätään havainnoimalla ja haastattelemalla nuoria työn lomassa ja kyselemällä heiltä, kuinka pajakirppis-toiminta on auttanut heitä elämässä eteenpäin ja onko se vastannut heidän tarpeisiinsa. Työmme tavoitteena on vahvistaa nuorten osallisuutta sekä selvittää nuorten kokemuksia Tää ja Nää-pajakirppiksestä. Haastattelemme myös kahta pajakirppiksen työntekijää, jotta saamme myös heidän näkökulmansa mukaan opinnäytetyöhön.

2 Nuorten syrjäytyminen

Joka vuosi peruskoulun päättää n. 60 000 nuorta. Suomessa perusopetuksensa päättäneet hakevat hyvin jatko-opintoihin. Kaikki eivät kuitenkaan vastaanota saamaansa paikkaa tai keskeyttävät opinnot välittömästi niiden alettua, esimerkiksi väärän alavalinnan tai terveydellisten syiden vuoksi. (TEM 2015, 16).

Sellaiset nuoret ovat haastava kohderyhmä, jotka eivät ole mukana missään aktiivisessa toiminnassa eivätkä hakeudu työttömäksi työnhakijaksi. Ryhmään kuuluvat myös sairauksien tai vaikeiden elämäntilanteiden vuoksi syrjäytymisvaarassa olevat nuoret. Näiden ”kadoksissa” olevien nuorten asemaa vaikeuttaa se, että vastuut näiden nuorien saattamiseksi palveluiden piiriin ovat epäselvät. (TEM 2015, 24.)

Ilman toisen asteen tutkintoa, työn ja koulutuksen ulkopuolella on noin 40 000 alle 29-vuotiasta Suomessa. Ikäluokkien pienenemisestä huolimatta jää ilman koulutuspaikkaa vuosittain 5000 nuorta. Tämä on merkittävin yksittäinen tekijä, joka vaikuttaa nuorten syrjäytymiseen yhteiskunnassa. Toisaalta nuoret kokevat usein syrjintää työmarkkinoilla nuoruuden ja kokemattomuuden takia. Vaikka nuorisotakuu ei luo nuorille subjektiivista koulutus- tai työpaikkaa, tulisi sen pystyä tarjoamaan aktivointitoimenpide jokaiselle peruskoulun päättävälle nuorelle. (Hyvönen & Valtonen 2014, 37-38.)

Nuorten työttömyys lisääntyi vuonna 2013 nuorisotakuusta huolimatta. Kuitenkaan ei voida tietää kuinka paljon huonompi tilanne olisi ilman nuorisotakuuta. Sen toteuttamista vaikeutti kehno taloudellinen tilanne ja mahdollisesti myös työvoimapalveluiden uudistus. Taantuma lisäsi työttömien työnhakijoiden määrää, mikä kasvatti TE-toimistojen työmäärää ja näin ollen vähensi mahdollisuuksia tuki työllistää nuoria. Lisäksi uudistus hidasti palveluiden tarjoamista. (TEM 2015, 47.)

Syrjäytyminen ja sosiaalinen syrjäytyminen ovat tiloja, joihin yksilö tai perhe voi ajautua. Taloudelliset ja sosiaaliset ongelmatilanteet ovat yhteiskunnallisen huono-osaisuuden muotoja, joilla syrjäytymistä kuvataan nyky-yhteiskunnassa. Henkilön jäädessä työmarkkinoiden, koulutuksen ja yhteiskunnan tavanomaisten toimintojen ulkopuolelle, syrjäytymisen vaara kasvaa. (STM 2018.) Vaikka lähtökohdat olisivat hyvät, ja henkilö olisi korkeasti kouluttautunut, saatetaan kohdata

haasteita sopivan työn löytämisessä. Monet nuoret myös työskentelevät työpaikoissa, jotka eivät vastaa heidän koulutustaan. Korkeammin koulutetut hakevat alempaa ammattitaitoa vaativiin töihin, saadakseen jalansijaa työmarkkinoille. Tämä taas laskee alemmin kouluttautuneiden asemaa työmarkkinoilla. (OECD 2013). Koimme tärkeäksi avata osallisuus ja elämänhallinta termit, koska ne liittyvät vahvasti opinnäytetyöhömme.

2.1 Elämänhallinta

Elämänhallinta tarkoittaa tunnetta siitä, että ihminen kykenee itse ohjaamaan omaa elämäänsä ja vaikuttamaan omaa elämäänsä koskeviin kysymysiin ja päätöksiin kaikilla elämän osa-alueilla. Ihminen uskoo pystyvänsä muuttamaan olosuhteita itselle sopiviksi ja tekemään kompromisseja toteuttaessaan itseään ympäristön ja omien tavoitteiden mukaisesti. (Keltikangas-Järvinen, 2008, 255, 263).

Terveys, fyysinen ja psyykkinen toimintakyky vaikuttavat siihen, kuinka ihminen selviytyy itsenäisesti arjen tehtävistään ja kykeneekö hän pitämään tätä yllä hyvien elämäntapojen avulla. Elämänhallintaan liitetään ihmissuhteet, sosiaaliset verkostot ja kyky toimia toisten ihmisten kanssa ja kyky toimia yhteiskunnassa. Mitkä ovat ihmisen keinot selvitä vastoinkäymisistä ja miten hän kykenee käsittelemään arjessa eteen tulevia haasteita, on elämänhallinnan kannalta merkityksellisiä asioita. Elämänhallinta sekä osallisuus ovat ihmisen toimintakykyyn ja mielenterveyteen vahvasti liittyviä tekijöitä. Elämänhallinta on tärkeä sosiaalipedagoginen kysymys, johon liittyy myös kasvatuksellinen näkökulma. Elämänhallinta on aina elinikäinen kasvuprosessi. (Karttunen, 2018, 6.)

Elämänhallinta jaetaan usein ulkoiseen ja sisäiseen elämänhallintaan. Ulkoinen elämänhallinta tarkoittaa ihmisen elämän kulkua ilman siihen suuremmin vaikuttaneita tekijöitä. Ulkoiseen elämänhallintaan vaikuttaa paljon ihmisen taloudellinen riippumattomuus, koulutus, sukupolvi ja sukupuoli. Ulkoisen elämänhallintaan katsotaan kuuluvan aineellisen vaurauden ja hyvän taloudellisen aseman tavoittelu. Sisäisen elämänhallinnan kasvu on alkanut jo lapsuudessa. Se tarkoittaa ihmisen kykyä sopeutua ja käsitellä asioita mitä hänelle tapahtuu. (Nieminen 2016, 19.)

2.2 Osallisuus

Osallisuuden katsotaan syntyvän toimeentulon, fyysisen ja henkisen hyvinvoinnin kautta. Henkilö tuntee osallisuutta kuuluessaan johonkin yhteisöön tai ryhmään. Osallisuuden väheneminen lisää syrjäytymisen riskiä. Osallisuus merkitsee yksilölle yhteisöön mukaan kuulumista, vaikuttamismahdollisuuksia, huolehdituksi tulemisen tunnetta ja yhteiskunnallisesta hyvinvoinnista osalliseksi pääsemistä. (STM 2018.)

Sosiaalista osallisuutta (inkluusio) pidetään merkittävänä sosiaali- työllisyys- ja terveyspolitiikassa. Useimmiten sosiaalisen osallisuuden käsitettä käytetään vastakohtana syrjäytymiselle, mutta kuitenkaan sille ei ole olemassa vakiintunutta määritelmää. Sosiaalipoliittisesta näkökulmasta osallisuus käsitetään valtion velvollisuudeksi tukea ja mahdollistaa kansalaisten osallistuminen yhteiskuntaan. (Leemann ym. 2015, 1).

Usein sosiaalinen osallisuus kuvataan tunneperäisenä ja henkilökohtaisena ilmiönä, joka syntyy vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa. Keskeisintä on tunne kuulumisesta johonkin yhteisöön tai yhteiskuntaan. Sosiaalisen osallisuuden tunnetta ei voida ohjata ulkopuolelta, mutta sitä voidaan edistää. (Leemann ym. 2015, 5).

Matalan kynnyksen palvelut ovat hyvä keino lisätä sosiaalista osallisuutta palveluiden ulkopuolelle jääneiden ihmisten houkuttelemiseksi takaisin palveluiden piiriin. Matalan kynnyksen palvelut koskevat useita riskiryhmiä ja ne ovat hyvä keino tarjota kohdennettuja terveyden edistämisen ja hyvinvoinnin palveluita, joihin on helppo hakeutua. (Leemann ym. 2015, 9.)

Matalan kynnyksen palveluita järjestetään usein seuraaville asiakasryhmille;

- Työelämän ulkopuolella oleville nuorille (etsivä nuorisotyö)
- Turvattomuutta kokeville ja yksinäisille ikäihmisille (päivätoiminta)
- Lapsiperheille tukea eri kehitysvaiheissa (esimerkiksi perhekahvilat)
- Päihde- ja mielenterveysongelmaiset (varhainen puuttuminen)
- Maahanmuuttajat (esim. suomen kielen kerhot)
- Pitkäaikaissairaille (järjestöjen vertaistoiminta). (THL 2015, 1.)

3 Mielenterveysongelmat työikäisillä

Mielestämme oli tärkeää käsitellä työssämme mielenterveyden ongelmia, koska ne ovat vahvasti nuorten ja aikuisten hyvinvointiin ja työkykyyn vaikuttava tekijä. Pajakirppiksen perustaja kertoi haastattelussaan, että lähes jokaisella pajakirppiksellä työskentelevällä nuorella on jonkin asteisia mielenterveydellisiä pulmia.

Maailmanlaajuisesti yli 300 miljoonaa ihmistä kärsii mielenterveyden ongelmista, joka on työkyvyttömyyden yleisin syy. Suurin osa heistä kärsii myös ahdistuksesta. WHO:n tekemän tutkimuksen mukaan mielenterveysongelmat maksavat maailmantaloudelle n. 1 biljoona euroa vuosittain. Työttömyys ei tee hyvää ihmisen mielenterveydelle, kun taas työssä käyminen tekee. Negatiivinen työympäristö kuitenkin voi johtaa erilaisiin psyykkisiin ja fyysisiin ongelmiin ja poissaoloihin, jotka voivat johtaa työkyvyn alenemiseen. Positiivisessa työympäristössä sen sijaan työntekijän poissaolot vähenevät ja tuottavuus lisääntyy. (WHO 2019.)

3.1 Ammatillinen kuntoutus

Jos sairaudesta koituu uhka joutua työkyvyttömäksi lähivuosina tai se heikentää olennaisesti työkykyä, on sairastuneella oikeus saada tarkoituksenmukaista ammatillista kuntoutusta työkyvyn parantamiseksi ja työkyvyttömyyden ehkäisemiseksi. Ammatilliseen kuntoutukseen voi sisältyä mm. ammatinvalinnan ohjausta, kuntoutustutkimusta, työhön valmennusta, työvoimaneuvontaa, työn tai opiskelun apuvälineitä sekä työolosuhteiden järjestelytukea. (STM 2018.)

Ammatilliseen kuntoutukseen kuntoutustukea haetaan Kansaneläkelaitokselta eli KELA:lta. Tukea on saanut hakea 1.1.2019 lähtien ilman lääkärinlausuntoa. Ammatillista kuntoutustukea myönnetään 16-29-vuotiaalle nuorelle, joka on vailla opiskelu- tai työpaikkaa, tai joka on vaarassa menettää opiskelupaikkansa. Nuoren toimintakyvyn luokituksesta vastaa esimerkiksi sosiaalitoimi tai etsivä nuorisotyö. Nuori voi päästä kuntoutuksen piiriin jo aiemmin myös terveydenhuollon kautta. Suullinen hakemus kuntoutukseen pääsemisestä riittää, kirjallista hakemusta ei tarvita. (KELA 2019.)

3.2 Työkyvyttömyys

Työkyvyttömyyseläkettä voi saada, jos työkyky on alentunut sairauden tai vamman vuoksi vähintään vuoden ajan. Ammatillinen kuntoutus on kuitenkin ensisijainen vaihtoehto ennen työkyvyttömyyseläkettä. Työkyvyttömyyseläkettä voidaan myöntää 17v. Täyttäneelle henkilölle, joka ei ole täyttänyt alinta vanhuuseläkeikää. (Työeläke 2019.)

Vuonna 2016 n.7300 alle 25-vuotiasta sai työkyvyttömyyseläkettä. Se on n. 1,3% kaikista alle 25-vuotiaista. Määrä on kasvanut jatkuvasti 2010-luvulla. Suurin osa työttömyyseläkettä saavista nuorista kärsii käytöshäiriöistä ja mielenterveysongelmista. Näiden jälkeen yleisimmät syyt ovat erilaiset fyysiset häiriöt. Vuonna 2016 n. 15 300 nuorta käytti Kelan kuntoutumispalveluja. Kuntoutus on pitkälti ammatillista alle 25-vuotiaille. Kuntoutusterapia on toiseksi yleisin kuntoutusmuoto. Jatkuvasti kasvava määrä nuoria on 2010-luvulla saanut kuntoutusrahaa. Sitä on mahdollista saada sellaisen kuntoutuksen ajalta, jossa tavoitteena on päästä kouluun tai töihin. Useimmiten kuntoutusraha myönnetään mielenterveysongelmiin vedoten. Vuonna 2010 kuntoutusrahaa maksettiin 0,62%:lle alle 25-vuotiaista. Vuonna 2016 kuntoutusrahaa saavien osuus oli jo 1,14%. (Sosiaalivakuutus 2017.)

4 Etsivä nuorisotyö

Etsivän nuorisotyön tavoitteena on löytää alle 29-vuotiaita nuoria, jotka ovat syystä tai toisesta jääneet työelämän ulkopuolelle tai ilman opiskelupaikkaa tai tarvitsevat tukea löytääkseen tarvitsemansa palvelut. Etsivä nuorisotyö on nuorelle vapaaehtoista, mutta se tarjoaa tukea, jos nuori sitä haluaa. Etsivä nuorisotyö tukee nuoren valmiuksia päästä elämässä eteenpäin. Etsivä nuorisotyö pohtii ratkaisuja nuorten pulmiin yhdessä nuoren kanssa ja suunnittelee nuoren kanssa palvelupolkuja, joita nuori itse haluaa. Se tarjoaa luottamuksellisen ja turvallisen aikuiskontaktin nuorelle. (Etsivän nuorisotyön käsikirja, 2018, 4).

Etsivä nuorisotyö pohjautuu nuoren kuuntelemiseen ja hänen kanssaan neuvotteluun. Selvitetään yhdessä nuoren kanssa mitä hän haluaa ja mihin hän on valmis sitoutumaan. Etsivän työn ydin on ymmärtää nuoren toiveet oikein ja löytää

keinoja muutoksen saavuttamiseen sekä olla mukana luomassa muutokselle edellytyksiä niin yhteisöllisellä kuin yksilötasollakin. Etsivä nuorisotyö löytää nuoria heidän toimintaympäristöistään sekä erilaisten verkostojen kautta jalkautumalla nuorten luokse. (Etsivän nuorisotyön käsikirja, 2018, 4).

Kunnat tai useat kunnat voivat järjestää etsivää nuorisotyötä yhdessä. Sen tehtävänä ei ole korvata olemassa olevia palveluita vaan täydentää niitä. Etsivän nuorisotyön tärkein tehtävä on tavoittaa nuoria, jotka ovat palveluiden ulkopuolella tai rinnalla kulkea niiden nuorten kanssa, joilla on jo palveluita, mutta tarvitsevat niiden lisäksi tukea ja ohjausta. Tavoitteena on valmiuksien lisääminen koulutukseen tai opiskeluun sekä elämäntaitojen vahvistaminen. Etsivä nuorisotyö on aina maksutonta. Etsivän nuorisotyön tehtävänä on tukea nuoria rakentamaan elämä, johon nuoret ovat tyytyväisiä ja pääsevät elämässä eteenpäin. (Etsivän nuorisotyön käsikirja, 2018, 22.)

4.1 Nuorisotakuusta Suomi siistiksi- hankkeeseen

Perehdyimme työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuun ”Nuorisotakuu-työryhmän loppuraportti ja suositukset jatkotoimiksi”. Hallitusohjelman mukaisesti työ -ja elinkeinoministeriö asetti nuorisotakuu- ryhmän. Se tehtävänä oli valmistella ja toteuttaa vuoteen 2013 mennessä tarvittavat toimenpiteet nuorisotakuun toteuttamiseksi. Nuorisotakuun oli määrä tarjota jokaiselle alle 25-vuotiaalle nuorelle ja alle 30 vuotiaalle vastavalmistuneelle työ-, harjoittelu-, opiskelu, työpaja tai kuntoutuspaikka viimeistään kolmen kuukauden kuluessa työttömäksi joutumisesta. Lisäksi myös jokaiselle peruskoulunsa päättäneelle taataan opiskelupaikka lukiossa, ammattikoulussa, oppisopimuskoulutuksessa, työpajassa, kuntoutuksessa tai muulla tavalla (TEM 2015, 1, 13.)

Nuorisotakuun toimeenpanoa on vaikeuttanut vaikea taloudellinen tilanne eikä kaikkia nuorten työllistämistä parantavia tavoitteita ole saavutettu. Sen aikana nuorten työttömyys on pysynyt kuitenkin suhteellisen lyhytkestoisena. Keskimäärin nuorten työttömyys kesti vuonna 2011 noin 11 viikkoa ja vuonna 2014 noin 14 viikkoa. Nuorisotakuun jälkeen nuoret ovat pysyneet aiempaa paremmin TE-toimistoihin ilmoittautuneina työnhakijoina. Entistä harvempi nuori häviää palveluiden ulottumattomiin (TEM 2015, 9.)

Nuorisotakuu on v.2013 voimaan tullut yhteiskuntatakuu, joka antaa mahdollisuuden ilman työtä tai koulutusta olevalle nuorelle. Nuorisotakuun tarkoituksena on, että jokaiselle 25-vuotiaalle nuorelle ja alle 30-vuotiaalle vastavalmistuneelle tarjotaan opiskelu-, työ-, työkokeilu-, työpaja tai kuntoutuspaikka viimeistään kolmen kuukauden kuluessa työttömäksi ilmoittautumisesta. Nuori ilmoittautuu työttömäksi työnhakijaksi Työ -ja elinkeinotoimistoon. (Nuorisotakuu 2019).

Työ- ja elinkeinotoimiston asiantuntijat ohjaavat nuorta eteenpäin ja kartoittavat sopivat palvelut. Koulutustakuulla tarkoitetaan sitä, että jokaiselle peruskoulunsa päättäneelle taataan koulutuspaikka ammatillisessa oppilaitoksessa, lukiossa, oppisopimuskoulutuksessa, työpajassa, kuntoutuksessa tai jollain muulla tavalla. (Nuorisotakuu 2019).

Nuorten aikuisten osaamisohjelmassa tarjotaan pelkän peruskoulun käyneille alle 30-vuotiaille nuorille mahdollisuus suorittaa ammatillinen tutkinto. Ohjelmassa voi suorittaa ammatti –tai erikoisammattitutkinnon tai ammatillisen perustutkinnon. Sen voi suorittaa oppilaitoksessa tai oppisopimuskoulutuksena. (Nuorisotakuu 2019.)

Nuorisotakuuta on seurannut useammat eri hankkeet. Hallituksen nuorisotakuuta yhteisötakuun suuntaan-hanke oli Suomen 100 juhlavuoden kärkihanke. Sen tavoitteena oli vähentää työelämän ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten määrää. Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko kutsui yhteistyössä Mesäätiön ja Ohjaamojen kanssa sata nuorta, jotka olivat iältään 16-29v. kehittämään nuorten psykososiaalisia palveluita osana nuorisotakuuta. Nuoret toivat esille erityisesti sen, että he tarvitsisivat vahvistamisia elämän perushallintaan ja elämänkyvyn tukemiseen. (STM 2018a).

Sosiaali- ja terveysministeriö etsi alueellisia ja kuntakohtaisia kokeiluhankkeita rakentamaan ja vakiinnuttamaan yhteistoimintamalleja koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevien nuorten osallisuuden, toimintakyvyn ja arjen sujumisen tukemiseksi. Tavoitteena oli juurruttaa monialainen yhteistoiminta, jonka avulla nuorten tarpeisiin voitaisiin vastata järjestelmällisesti, kokonaisvaltaisesti sekä pitkäjänteisesti ettei yksikään nuori jää ilman tukea. (STM 2018b.)

Tällä hetkellä on menossa nuorisotakuun 101-mahdollisuutta suurhanke vuosille 2018-2021. Hankkeen tavoitteena on syrjäytymisen ja eriarvoistumisen ehkäisy järjestämällä työtä, yrittelijäisyyttä sekä toimeliaisuutta nuorille ja pitkäaikaistyöttömille. Hankkeen avulla etsitään ratkaisua työelämän ulkopuolella olevien toiminta- ja työkyvyn parantamiseen. Hankkeen luonne on ennaltaehkäisevä. Kun elämäntaidot ovat kunnossa, se vaikuttaa myös ihmisen toimintakykyyn positiivisesti. Työn merkitys ihmiselle on suuri. Jos ihminen on ollut työelämän ulkopuolella jo pitkään se vaikuttaa ihmisen toimintakykyyn. Tämän takia 101 mahdollisuutta -hankkeen toiminnassa painotetaan erityisesti ennaltaehkäiseviä palveluita ja toimintatapoja. Hankkeen aikana ohjattavat koulutetaan Työ- ja elämäntaidot uusiksi – koulutusohjelman avulla ja sen jälkeen valikoidaan työelämään valmiita henkilöitä Suomisiistiksi –hankkeeseen, josta heidät sijoitetaan yhdistyksen valmiiksi sopimiin avoimiin työpaikkoihin. (Nuorisotakuu Ry 2019a).

SUOMISIISTIKSI-hanke on nuorille ja pitkäaikaistyöttömille suunnattu hanke, jossa he pääsevät palkkatöihin suoraan kokeilemaan itseään kiinnostavia aloja, joissa on tarjoilla työtä. Hankkeeseen palkatut henkilöt menevät normaalisti palkattuun työhön ja pääsevät suoraan oman uransa alkuun. (Nuorisotakuu Ry 2019b.)

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus seuraa kuukausittain nuorisotakuun etenemistä sen eri osa-alueilla. Heinäkuussa 2019 alle 25-vuotiaita työttömiä työnhakijoita koko maassa oli 36 700. Vuosimuutos -6,4%. Alle 25-vuotiaiden aktivointiaste vuoden 2019 heinäkuun lopussa oli 22,4%., vuosimuutos -1,2%. 25-29-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli 2019 heinäkuussa koko maassa 30 303, vuosimuutos -6,3. 25-29- vuotiaiden aktivointiaste 34,8%, vuosimuutos 0,8. Kaakkois-Suomen nuorisotakuun seuranta lopetettiin vuonna 2015. (ely-keskus.)

5 Työpajatoiminta

Tässä kappaleessa käsittelemme työpajatoimintaa yleisellä tasolla. Työpajatoiminta on toimintaa, jossa työnteon ja siihen liittyvän valmennuksen avulla pyritään parantamaan yksilön valmiuksia hakeutua koulutukseen tai työhön sekä vahvistamaan hänen arjenhallintataitojaan.

Nuorten työpajatoiminta sijoittuu sosiaalialan palveluiden ja avoimien koulutus – ja työmarkkinoiden väliin julkisella sektorilla. Se on moniammatillista ja monialaista toimintaa. Työpajalla noudatetaan kasvatuksellisia ja pedagogisia periaatteita. (Työpajatoiminta 2016, 27.)

Nuoret menevät työpajatoimintaan työvoiman palvelukeskuksen, työvoimatoimiston ja sosiaalitoimen kautta. Pajakirppiksellä on tarjota nuorille monenlaisia tehtäviä, kuten myyntiä, asiakaspalvelua, lajittelua, hinnoittelua sekä varastotyötä. Tavoitteena on, että puolen vuoden kuluessa nuori pääsee joko opiskelemaan tai työhön. (Jalarvo 2017.)

Työpaja toimintaa toteutetaan usein ostopalveluna, jolloin työntekijöillä voi olla koulutus vain sisältöasioihin, mutta nuorten kanssa toimimisen, sosiaalisen vahvistamisen ja kuntoutuksen ammattiosaaminen puuttuu. (Aaltonen ym. 2015, 131) Imatralla työpajatoiminta toteutetaan Tää ja Nää-pajakirppiksenä. Se tarjoaa nuorille hyvät mahdollisuudet arvioida ja kehittää omia työtaitojaan. Toteutuksessa otetaan huomioon nuorten erityispiirteet ja ohjaajien osaaminen. Parhaaksi todettu pienryhmävalmennus, jossa on panostettu yhteisöllisyyteen. (Hokkanen 2017.)

Osalla pajakirppiksellä työskentelevistä nuorista saattaa olla päihdeongelma tai mielenterveydellisiä ongelmia, joita ei ole aikaisemmin onnistuttu havaitsemaan. Kun ongelmat havaitaan, nuoret päästään ohjaamaan oikeanlaisen avun piiriin. Pajakirppis käyttää henkilökohtaista työotetta nuorten kanssa ja se on erityisen tärkeä työote syrjäytymisen ehkäisemisessä. (Hokkanen 2017.)

Tää ja Nää-pajakirppikselle voidaan myös ottaa työntekijöitä palkkatuella. Palkkatuen tarkoituksena on edesauttaa työnhakijan työllistymistä avoimille työmarkkinoille silloin, kun hänellä on tehtävässä selviytymiseen liittyvä vamma tai sairaus tai puutteita ammatillisessa osaamisessa. Tuen myöntäminen lähtee aina työnhakijan tarpeista vaikka raha maksetaankin työnantajalle. Palkkatuki on harkinnanvaraista ja TE-toimisto voi myöntää sen käytettävien määrärahojen puitteissa. (Te-palvelut 2019.)

Työpajat työskentelvät oppilaitosten, viranomaisten sekä muiden kumppaneiden kanssa yhteistyössä. Vahva verkostoituminen ja palvelujärjestelmän tunteminen on työpajatoiminnan onnistumisen ydin. (Työpajatoiminta 2016, 32.)

5.1 Etelä-Karjalan työvoiman palvelukeskus

Etelä-Karjalan työvoiman palvelukeskus (Typ), on Kaakkois-Suomen työ- ja elinkeinotoimiston, Kelan sekä Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiirin yhdessä muodostama työyhteisö, joka tarjoaa asiantuntijapalveluita. Se verkostoituu kiinteästi yhteen muiden palveluntuottajien kanssa auttamalla niitä ihmisiä, jotka tarvitsevat eri tahojen palveluita työllistymisensä edistämiseksi. (Etelä-Karjalan työvoiman palvelukeskus 2006a).

Asiakaslähtöinen työ edellyttää moniammatillista toimintaa. Toimipisteitä on Lappeenrannassa, Imatralla ja Parikkalassa. Toiminta-alueeseen kuuluu koko Etelä-Karjala. Asiakkaaksi Typiin tullaan työ- ja elinkeinotoimiston, Kelan tai sosiaalityön kautta. (Etelä-Karjalan työvoiman palvelukeskus 2006a).

Typissä tarjotaan mm. Seuraavia palveluita:

- palkkatuki
- lakisääteinen kuntouttava työtoiminta
- työkokeilu
- oppisopimus
- työvoimakoulutus
- koulutuskokeilu.

Myös normaalit työ- ja elinkeinotoimiston palvelut ovat asiakkaiden käytössä. Näitä ovat ammatinvalinta ja urasuunnittelu, koulutus- ja ammattitietopalvelu sekä työnhakukoulutus. (Etelä-Karjalan työvoiman palvelukeskus 2006b).

Työ- ja toimintakykyyn liittyviä palveluita ovat työklinikkatutkimukset, kuntoutustutkimukset, terveydentilan ja työkunnon tutkimukset sekä pitkäaikaistyöttömien eläkemahdollisuuksien selvittämiset. Nämä palvelut ovat tarkoitettu niille henkilöille, joiden terveydentila ja työkyky on heikentynyt. (Etelä-Karjalan työvoiman palvelukeskus 2006c).

Sosiaali- ja terveyspalveluissa Typ hyödyntää pääsääntöisesti kunnan tarjoamia palveluita. Käytössä on mm. mielenterveys-, päihde- ja perusterveydenhuoltoon liittyvät palvelut. (Etelä-Karjalan työvoiman palvelukeskus 2006d).

Saman katon alta löytyy myös arjen hallintaan liittyviä palveluita kuten talous- ja velkaneuvonta, terveydenhoitajien ja lääkärin vastaanotto sekä Kelan työkykyneuvonta. (Etelä-Karjalan työvoiman palvelukeskus 2006e.)

Moniammatillisen yhteistyön työpajan ja eriviranomaisten ja -toimijoiden välillä tulisi olla luottamuksellista, mutta samalla joustavaa. Asiakkaan tietojen luovuttamiseen tarvitaan aina lupa. Ongelmia nuoren tarvitseman tuen järjestämisessä voi syntyä, jos tarvittavat tiedot eivät siirry. Nuori voi tämän vuoksi jäädä ilman palveluita. Riski tietojen siirron puutteellisuudessa on erityisen suuri niin kutsutuissa nivelvaiheissa kuten siirryttäessä perusopetuksesta jatko-opintoihin, opinnoista työelämään, ase- tai siviilipalveluksen päättyessä tai keskeytyessä tai nuoren muuttaessa toiselle paikkakunnalle. Moniammatillista yhteistyötä eri toimijoiden ja viranomaisten kesken tarvitaan erityisesti, jos nuori ei hae yhteishaussa, ei ota vastaan opiskelupaikkaa tai ei aloita opintoja, keskeyttää toisen asteen opinnot vaihtamatta toiselle opinto alalle, työllisty tai osallistu muuhun aktiiviseen toimintaan. (Opetusministeriö 2009.)

5.2 Nuorten työpajatoiminta Etelä-Karjalassa

Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiiri (Eksote) järjestää kunnan puolesta seuraavia työpajoja Etelä-Karjalaisille nuorille;

Nuorten paja toimii Lappeenrannassa monitoimitalo Monarilla. Se on suunnattu 16-29 -vuotiaille ilman työ- tai opiskelupaikkaa oleville nuorille. Se tarjoaa ryhmämuotoista pajatoimintaa. Nuorten paja on osa Eksoten psykososiaalista kuntoutusta ja pajalla toimii kaksi eri ryhmää 2-3 kertaa viikossa, neljä tuntia kerrallaan. Pajatoiminta jakso antaa nuorelle tilaisuuden työelämän ja arjen taitojen harjoitteluun sekä oman tulevaisuuden suunnittelemiseen. Siellä yhdessä muiden nuorten kanssa pääsee harjoittelemaan elämäntaitoja, ryhmätyötaitoja sekä etsimään omia vahvuuksiaan. Paja jakson aikana nuorten tukena ovat ohjaajat yhteistyössä muiden nuoren kanssa työskentelevien tahojen kanssa. (Eksote 2019.)

5.3 Tää ja Nää-pajakirppis Imatralla

Teemme opinnäytetyömme Työtaito Ry:lle, joka toimii Imatralla. Yhdistyksen toiminta on käynnistynyt kesällä 2017 yhden työntekijän, Raija Hokkasen voimin. Hokkasella on pitkä kokemus nuorten kanssa työskentelystä lastensuojelussa ja sosiaalityössä. Hokkasen perustama Tää ja Nää -pajakirppis on toiminut 1,5 vuotta. Työpajalla aikaisemmin työskennelleiden sekä tällä hetkellä työskentelevien nuorten kokemuksia ja ajatuksia tarvitaan, jotta tätä pajakirppistä pystytään kehittämään nuorten tarpeita vastaavaksi.

Yhdistyksen tarkoituksena on toimia syrjäytymisvaarassa olevien nuorten kanssa ja auttaa heitä elämässä eteenpäin. Yhdistys tuottaa työtaitovalmennusta, työpajatoimintaa sekä elämänhallinnan valmennusta nuorille työttömille. Noin kymmenen nuorta voidaan ottaa samaan aikaan pajakirppikselle töihin. Toiminnan tarkoituksena on edistää työllistymistä yleisille työmarkkinoille tai pyritään löytämään nuorille sopiva opiskelupaikka. Toimintaa tehdään nuorten kanssa pienryhmätoimintana ja jokaiselle nuorelle tehdään arviointia henkilökohtaisten tarpeiden mukaan. (Hokkanen 2017.)

6 Työpajatoimintaa ohjaavat keskeiset lait

Työpajatoiminta on lakisääteistä toimintaa. Työpajatoiminta tukee peruspalveluita ja on vakiintunut paikka palvelujärjestelmässä. Työpajatoiminta ei suoraan toimialana sijoitu minkään hallintosektorin sisälle, mutta tekee yhteis- ja kehitystyötä monialaisesti. (Ahonen-Walker ym. 2017,12).

Nuorten työpajatoiminnan lakisääteistämistä koskeva ensimmäinen eduskuntaaloite tehtiin jo vuonna 2002. Työpajatoiminnan vakiintuminen, ammatillistuminen, työturvallisuuden yhteiskunnallinen kehitys sekä ympäristön muutokset johtivat nuorisolain uudistamiseen vuoden 2017 alusta ja työpajatoiminnasta tuli lakisääteistä toimintaa. (Wallden ym. 2017, 20-21.)

6.1 Laki kuntouttavasta työtoiminnasta

Henkilön, joka on pitkäaikaistyötön ja saa työmarkkina- tai toimeentulotukea, mahdollisuuksia työllistyä säätelee laki kuntouttavasta työtoiminnasta. Lakia kuntouttavasta työtoiminnasta sovelletaan, kun laaditaan aktivointisuunnitelma ja järjestetään kuntouttavaa työtoimintaa alle 25-vuotiaalle, joka on oikeutettu työmarkkinatukeen tai saa toimeentulotukea. Ehtoina kuntouttavaan työtoimintaan on, että henkilölle on laadittu ja tehty julkisestä työvoima ja yrityspalvelusta annetun lain mukaiset toimenpiteet. Näitä ovat työllistymissuunnitelma tai työnhakijan haastattelu sekä työllistymissuunnitelma ja että hän on saanut työttömyyspäivärahaa tai toimeentulotukea työttömyyden perusteella laissa määrätyn ajan. Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta määrittelee työkokeilulle, työhönvalmennukselle ja palkkatuetulle työlle raamit. (Laki julkisesta työvoima ja yrityspalvelusta 916/2012.)

6.2 Sosiaalihuoltolaki

Työpajatoiminta kuuluu sosiaalihuoltolain alaisiin kuntouttaviin palveluihin. Sosiaalihuoltolain tarkoituksena on hyvinvoinnin ja sosiaalisen turvallisuuden edistäminen ja ylläpitäminen sekä eriarvoisuuden vähentäminen ja osallisuuden lisääminen. Sosiaalihuoltolaki pyrkii turvaamaan tarpeenmukaiset, oikea-aikaiset, riittävät ja laadukkaat palvelut hyvinvoinnin edistämiseksi. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014).

Sosiaalihuoltolain mukaisin toimin pyritään vahvistamaan asiakkaan itsenäistä suoriutumista ja arjen omatoimisuutta, sekä lisäämään asiakkaan mahdollisuuksia osallistumiseen ja omiin asioihinsa vaikuttamiseen. Asiakkaan toivomuksia tulee kuunnella, taipumukset ja valmiudet kartoittaa, jotta löytyisi niitä vastaava koulutus, työpaikka tai muu osallistava toiminta. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014.)

6.3 Nuorisolaki

Kuntien vastuulla on Nuorisolain mukaan luoda edellytyksiä, paikalliset olosuhteet huomioiden, nuorisotyölle ja -toiminnalle. Kunnan on järjestettävä nuorille suunnattuja palveluita ja tiloja sekä tukea nuorten kansalaistoimintaa. Näitä teh-

täviä kunnan tulee tehdä yhteistyössä muiden nuorten palveluita tuottavien viranomaisten, nuorisoalan järjestöjen, seurakuntien sekä nuorten ja heidän perheidensä kanssa. (Nuorisolaki 1285/2016).

Nuorisolaissa vuodelta 2017 määritellään ensimmäistä kertaa työpajatoiminta. Nuorisolain 13§ määrittää mikä on nuorten työpajatoiminnan tehtävä. Nuorten työpaja toiminnan tehtävänä on edesauttaa valmennuksen avulla nuorten valmiuksia suorittaa koulu loppuun, päästä opiskelemaan tai kiinni työelämään tai muuhun tarvitsemaansa palveluun. Työpajatoiminnan tarkoitus on vahvistaa nuoren elämänhallinta taitoja, itsenäistymistä ja osallisuutta yhteiskuntaan. Nuori osallistuu työpajatoimintaan omien edellytystensä ja henkilökohtaisesti tehdyn suunnitelman mukaisesti. (Nuorisolaki 1285/2016).

1.1.2017 voimaan tulleen Nuorisolain uudistuksessa lakiin lisättiin säädös valtionavustusten myöntämisestä myös nuortentyöpaja toimintaan. Vuonna 2019 olivat valtionavustukset nuortentyöpajatoimintaan 14 300 000 euroa koko maan osalta ja Etelä-Karjalaan myönnettiin valtionavustuksia 305 000 euroa. (Aluehallintovirasto 2019) Lakiuudistuksella haluttiin myös nuorten osallisuuden vahvistuvan, nuorille mahdollisuus vaikuttaa ja tulla kuulluksi. Lakiuudistuksen myötä työpajatoiminnan järjestäjällä on oikeus pyytää huumausainetestiä koskeva todistus nuorelta, jos on syytä epäillä hänen olevan huumausaineiden vaikutuksen alainen tai huumeriippuvainen. Huumetestaamisen edellytyksenä on, että nuorelle on suunniteltu tehtäviä, joissa on noudatettava erityistä tarkkuutta, luotettavuutta, käytettävä omaa harkintakykyä ja reagointikykyä itsenäisesti ja joissa huumeiden vaikutuksen alaisena toimiminen vaarantaa oman tai toisten henkeä tai terveyttä, voi aiheuttaa vaaraa liikenteessä tai lisää riskiä huumausaine kauppaan tai huumeiden leviämiseen kyseisessä valmennusympäristössä. (Nuorisolaki 1285/2016).

Kunnan tehtäviin kuuluu nuorisotyö ja -politiikka. Nuorten työpajatoiminta sijoittuu vahvasti myös työllisyys- ja sosiaalipolitiikan sektoreille. Nuorten työpajatoiminnan järjestäjänä voi olla yksittäinen kunta tai useat kunnat yhdessä tai muu nuorten palveluita tuottava yhteisö. Nuori voi tulla työpajalle itsenäisesti, viranomaisen tai muun julkista tehtävää suorittavan työntekijän ohjaamana. Työpaja toiminnasta tehdään nuoren kanssa aina kirjallinen sopimus. Järjestäjän on vastattava,

että työpajalla on nuorten yksilö- ja työvalmennusosaamista sekä suoritettava seurantaa toiminnan tuloksista. (Nuorisolaki 1285/2016.)

Kansaneläkelaitos järjestää ammatillisena kuntoutuksena työ ja kuntoutuskokeiluita, työkykyä ylläpitäviä ja parantavia valmennuksia, henkilökohtaisina palveluna annettavaa työhön valmentautumista ja kuntouttavaa toimintaa. (Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuisuuksista ja kuntoutusrahaetuisuuksista. (5.7.2005/566.)

7 Aikaisemmat tutkimukset aiheesta

Päivi Mäntyneva ja Heikki Hiilamo tutkivat osallisuuden ja osattomuuden dynamiikkaa osallisuuden ja osattomuuden dynamiikka työtoiminnassa-tutkimuksessa. Tutkimusartikkeli on julkaistu 2018 Yhteispolitiikka lehdessä. Artikkelissa käsitellään, minkälaista osallisuutta kuntouttava työtoiminta tukee ja millaista se sulkee pois. Tutkimus pyrkii tavoittamaan henkilöiden kokemuksia, jotka ovat osallistuneet kuntouttavaan työtoimintaan (Mäntyneva & Hiilamo 2018, 1).

Kuntouttava työtoiminta on lakisääteinen tukitoimi työmarkkinatukea tai toimeentulotukea saavalle, jonka tarkoituksena on vahvistaa elämänhallintaa sekä mahdollisuuksia työllistyä (STM 2017.) Työtoiminta koetaan monella tavalla; osa kokee sen palkkatyönä, kuntouttavana työtoimintana, osa harjoitteluna ja osa oppisopimuksena. Osallistujien mukaan siihen liittyy pakkotahtisuutta kuin verkkaisuutta ja omatoimisuutta (Mäntyneva ym. 2018, 21.)

Työtoimintaan joudutaan, päästään tai ajaudutaan -miten kukakin asian kokee. Kun osallistuja kokee, että hän voi vaikuttaa kuntouttavaan työtoimintaan tai sinne ohjautumiseen, hän kokee autonomisuuden tunnetta. Ilman tätä tunnetta osallisuus jää vain osallistumiseksi. Artikkelin mukaan autonomisuus ja voimaantuminen ilmenevät vahvistuneina voimavaroina, kyvykkyyden kokemisena sekä myönteisenä tulevaisuuden näkymänä. Ilman peruskoulun jälkeistä ammatillista koulutusta se tarkoittaa työtoiminnan opinnollistamista, itsetunnon vahvistumista sekä hakemista yhteishaussa koulutukseen. Mikäli koulutuksellisia tarpeita ei ole, uusi aktivointitoimenpide tai kotiin jääminen ovat todennäköisimpiä vaihtoehtoja.

Useamman kohdalla tulevaisuus ilmenee sumuisena ja epävarmana (Mäntyneva ym. 2018, 23-24.)

Artikkelissa teetetyn tutkimuksen mukaan tutkimusaineiston perusteella pääteltiin, että työtoiminnan mahdollistama osallisuus on merkityksellistä ja mielekästä sekä mahdollisuus oppia uutta ja löytää arjelle rytmiä. Siellä voi kokea yhteenkuuluvuuden tunnetta ja arvostetuksi tulemista. Parhaimmillaan kuntouttava työtoiminta voimaannuttaa, valtaistaa ja se vahvistaa autonomista toimijuutta. Kun osallistuja pääsee vaikuttamaan omaan osallistumiseensa ja omiin asioihinsa, se lisää oman elämän hallinnan tunnetta (Mäntyneva ym. 2018, 24.)

Helena Seppä (2013) toteaa pro gradu tutkielmassaan nuorten työpaja-asiakkaiden olevan tyytyväisiä kokiessaan vertaisuutta. Työpajatoimintaa ei pidetä viranomaistyönä. Sepän tutkimuksen mukaan yksilövalmentajalla on kokemusta ja ammattitaitoa ohjata, neuvoa ja tukea nuoria eri elämäntilanteissa.

Omana ajatuksena pohdimme, että osa todellakin hyötyy kuntouttavasta työtoiminnasta, sillä he saavat työtoiminnasta uusia kokemuksia ja taitoja. Sitä kautta tulee myös itsevarmuutta, josta on myös hyötyä tulevaisuuden työ- ja opiskelumarkkinoilla. Osa myös kokee kuntouttavan työtoiminnan jopa nöyryyttävänä tai alentavana. He eivät välttämättä pääse käyttämään omia vahvuuksiaan työtoiminnassa, joten työtoiminnassa mukana oleminen voi tuntua turhauttavalta. Ehkä kuntouttavaa työtoimintaa olisi vihdoin aika uudistaa asiakaslähtöisemmäksi ja miettiä kuinka siitä saataisiin jokaiselle osallistujalle mielekästä ja hyödyttävää. Erityisen tärkeänä pitäisimme tätä nuorten ja nuorten aikuisten kohdalla.

8 Opinnäytetyön tutkimusmenetelmät ja aineistonkeruu

Tutkimuskysymykset, joita opinnäytetyössämme selvitämme ovat:

1) Millaisia kokemuksia pajakirppiksellä käyvillä nuorilla on työpajan toiminnasta?

2) Miten pajakirppis jakso on vaikuttanut siellä työskennelleiden nuorten kuntoutumiseen ja työ- sekä opiskelumahdollisuuksiin?

3) Nuorten kokema tyytyväisyys pajakirppistoiminnasta?

Tutkimuskysymyksiin etsimme vastauksia menemällä pajakirppikselle, haastattelemaan pajakirppiksellä työskenteleviä nuoria sekä havainnoimaan kirppiksen toimintaa. Haastattelemme myös muuta pajakirppiksen henkilökuntaa.

Käytännön toteutuksen valmistelemiseen kuului saatekirjeen laatiminen, suostumuslomakkeen laatiminen, alustavien haastattelukysymysten tekeminen, havainnoinnin suunnittelu, haastateltavien informointi opinnäytetyöstä ja tiedottaminen. Tiivis yhteistyö työelämä tahon ja koulun kanssa koko työn läpi.

8.1 Kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä

Valitsimme opinnäytetyön menetelmäksi kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen, jotta saisimme syvemmän käsityksen tutkittavasta ilmiöstä. Laadullisen tutkimuksen menetelmässä kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti, eli meidän työssämme syrjäytymisvaarassa olevat nuoret. Kirjan Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi mukaan laadullisen tutkimuksen peruskulmakivi on havaintojen teoriapitoisuus. Sillä tarkoitetaan sitä, että millainen yksilön käsitys ilmiöstä on, millaisia merkityksiä tutkittavalle ilmiölle annetaan tai millaisia välineitä tutkimuksessa käytetään. Nämä vaikuttavat tutkimuksen tuloksiin (Tuomi & Sarajärvi 2009, 22).

Valitsimme tarkoituksenmukaisesti nuoria, jotka olivat olleet kirppiksellä töissä jo jonkin aikaa. Näin ollen haastateltavillamme olisi enemmän kokemusta kirppiksellä työskentelemisestä, sekä sen hyvistä ja huonoista puolista. Tarkoituksenamme oli tehdä mahdollisimman kattava selvitys siitä, millaisia kokemuksia kirppiksellä työskentelevillä nuorilla on, sekä siitä, onko kirppistoiminnasta ollut heille hyötyä. Tämä onnistui siten, että valitsimme haastateltavat tarkoituksenmukaisesti pajakirppiksellä pidempään työskennelleistä nuorista. Koimme, että nuorilta, jotka ovat työskennelleet pajakirppiksellä vain hetken aikaa, emme olisi saaneet yhtä luotettavia vastauksia, koska kokonaiskuvaa ei välttämättä ole ehtinyt muodostua pajakirppiksen toiminnasta ja kehitysehdotuksista.

Työhömme kuului myös havainnollinen osuus ja sen teimme suorittamalla havainnointeja pajakirppiksen toiminnasta. Tämä tuki haastatteluista saatuja vastauksia ja muodostivat haastatteluvastauksien kanssa yhteneväisen kokonaisuuden kokemuksista.

Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on kuvata tutkittavaa ilmiötä, ymmärtää sitä ja tulkita sitä. Laadullisessa tutkimuksessa analyysivaihe on syklinen prosessi ja sitä puuttuu kvantitatiivisen tutkimuksen tiukat tulkintasäännöt. Tässä menetelmässä ei voida etukäteen määritellä kerättävän aineiston määrää ja minkälaista tietoa/aineistoa kerätään. Aineistoa kerätään sen verran, että tutkimusongelma ratkeaa ja tutkija ymmärtää kyseisen ilmiön (Kananen 2014, 18-19.)

Opinnäytetyötä aloittaessamme ja valitessamme laadullisen tutkimuksen, emme voineet tietää paljonko haastatteluvastauksia tulemme saamaan. Meillä oli kyllä valmiit haastattelukysymykset, mutta välillä haastattelu lähti rönsyilemään omia teitään ja se oli ihan hyväksyttävää laadullisessa tutkimuksessa. Saimme riittävästi aineistoa ilmiön ymmärtämiseen sekä aineiston analysointiin.

Laadullisessa tutkimuksessa ja sen alalajeissa kuten etnografisessa ja toimintatutkimuksessa tutkija toimii itse tiedonkeruuvälineenä. Hän päättää itse paljonko kysyy ja keneltä kysyy. Tutkijan oman harkinnan varaan jää paljon, joten subjektiivisuuden vaara on aina suuri laadullisessa tutkimuksessa (Kananen 2014, 25.)

Laadullisen tutkimuksen tiedonkeruumenetelmiä ovat haastattelu, havainnointi, kyselyt ja dokumentit.

Kävimme viisi kertaa pajakirppiksellä haastattelemassa ja havainnoimassa nuoria luonnollisessa työympäristössään. Havainnointia varten teimme havainnoitavista asioista tarkistuslistan, johon kuului esimerkiksi havaintoja henkilökunnasta, asiakkaista, tiloista sekä nuorten työskentelystä ja vuorovaikutuksesta. Haastattelut toteutettiin rennosti keskustellen ilman tiukkaa haastattelulomaketta. Haastattelimme myös kahta pajakirppiksellä palkkatyössä olevaa työntekijää. Haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin.

Havainnoimalla ja haastattelemalla pystyimme näkemään kuinka nuoret toimivat työympäristössään ja mitä heidän työpäiväänsä kuuluu. Tällä tavoin saimme realistisen kuvan nuorten arjesta työpajalla.

Haastattelussa etuna on sen joustavuus. Haastattelijalla on mahdollisuus toistaa kysymys, oikaista väärinkäsitys, selventää ilmausta sekä käydä keskustelua

haastateltavan kanssa. Tällainen mahdollisuus jää pois esimerkiksi lomakekyselyssä. Joustavuutta lisää myös se, että kysymykset voidaan esittää siinä järjestyksessä, kun se on järkevintä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 85.)

Mietimme, kuinka valitsemme kysymykset selvitystä varten ja millainen uteliaisuus ja tiedonhalu ei vahingoita haastateltavia nuoria sekä on eettisesti toteutettua. Pohdimme myös havainnoinnin käytön eettisyyttä tutkimuksen aineistonkeruu menetelmänä. Havainnoinnit teimme viettämällä aikaa työpajalla ja toimimalla nuorten kanssa pajakirppiksen työtehtäviä tehden.

8.2 Aineistonkeruu ja luokittelu

Tiedustelimme aluksi halukkaita nuoria haastatteluun. Pyrimme saamaan mukaan nuoria, jotka olivat olleet pajakirppiksellä jo jonkin aikaa ja joille itselleen olisi jo muodostunut jonkinlainen mielipide pajakirppiksen toiminnasta ja tarkoituksenmukaisuudesta. Kävimme loppukesästä haastattelemassa vielä muutamaa nuorta, jotta saamme paremman käsityksen pajakirppiksen toiminnasta ja lisää vastauksia selvityksen kysymyksiin. Saimme mukaan myös uusien nuorten ajatuksia pajakirppistoiminnasta. Nämä viimeisimpänä haastatellut nuoret olivat olleet pajakirppiksellä vain vähän aikaa. Jo pidemmän aikaa pajakirppiksellä työskennelleiden sekä uusien nuorten vastaukset tukivat toisiaan.

Ajatuksenamme oli saada niin monta haastateltavaa kuin mahdollista ja haastattelut suoritimme kevään ja loppukesän -19 aikana. Tiedotimme nuoria opinnäytetyön sisällöstä sekä tulostimme saatekirjeen pajakirppiksen taukohuoneeseen kaikkien nähtäville. Kysyimme kaikilta luvan nauhurin käyttämiseen haastatteluissa ja saimme kaikilta myöntävän vastauksen.

Saimme kuusi nuorta osallistumaan haastatteluun ja lisäksi haastattelimme kahta henkilökunnan jäsentä. Pyrimme tekemään haastattelutilanteesta mahdollisimman rennon ja painotimme haastateltavien anonyymiyttä. Yhden nuoren haastattelun teimme puhelimitse. Haastatteluiden tavoitteena oli saada käsitys pajakirppiksen arjesta ja sen vaikutuksista nuorten elämään ja heidän jatko suunnitelmiinsa.

Haastattelukysymyksemme olivat tarkoituksella lyhyitä ja ytimekkäitä. Esitimme myös täydentäviä kysymyksiä, jos niille tuli tarvetta. Olemme ottaneet täydennykseksi muutamia suoria lainauksia haastatteluista niin nuorten, kuin henkilökunnankin suusta anonymiteetti säilyttäen.

Aineiston käsittelyn aloitimme litteroimalla saamamme haastattelut. Haastattelumateriaalia saimme melko vähän. Nuorilta saadut vastaukset olivat lyhyitä ja asiapitoisia. Henkilökunnan haastattelut olivat laajempia ja rönsyilevämpiä. Karsimme haastatteluista aiheeseen liittymättömät keskustelut pois.

Aineiston keruun ja litteroinnin jälkeen analysoimme saadun aineiston, jotta saisimme esille selvityksen tulokset. Analysointi oli haastavaa haastateltavien vähäisen määrän vuoksi. Seuraavassa taulukossa (taulukko 1) analysoimme nuorten haastatteluista saatuja vastauksia.

Alkuperäinen ilmaus	**Teema**	**Alakategoria**
Ja sit tuota sen oikeestaa näkee jo siinä, kun tulee uusia ni mie oon just sanonukki sitä, että hirmu helppo on tulla tähä porukkaa.	Porukkaan on helppo tulla	Matala kynnys
Mut tota se on miust tärkeetä, että myö ollaan niiku työyhteisössä.	Tärkeää kokea kuuluvansa työyhteisöön	Yhteisöllisyys, omat vahvuudet
Ja sitte on monikuntosia kavereita, että meillähän on sellasta että välillä on sellasia hv-päiviä et tuota et ketään ei kiinnosta mikään.	Saa olla sellainen kuin on	Vertaistuki

Taulukko 1. Nuorten haastatteluiden analysointi.

9 Opinnäytetyön prosessi

Opinnäytetyön suunnittelu alkoi Rantasen ja Hokkasen välillä keväällä 2018. Aihe muuttui kerran matkan varrella ja loppuvuodesta Kouvo ja Stenmark-Inkinen liittyivät mukaan opinnäytetyöhön. Aloimme yhdessä suunnittelemaan opinnäytetyön jatkoa sekä vierailuita pajakirppikselle. Olimme jatkuvasti tiiviissä yhteistyössä työelämätahoon. Kaikilla meistä oli samanlainen ajatus opinnäytetyön kulusta ja aikataulusta.

Syksyllä 2018 esitimme opinnäytetyön suunnitelman ja teimme siihen vaadittavat korjaukset. Kun olimme saaneet koulun puolelta vihreää valoa työn aloittamiselle, sovimme ensimmäisen havainnointi ja haastattelutapaamisen pajakirppikselle loppuvuodelle.

Ensimmäisellä kerralla pajakirppiksellä tutustuimme nuoriin sekä toimintaan. Emme tehneet haastatteluita ensimmäisellä kerralla, vaan annoimme nuorten tottua läsnäoloomme. Seuraavilla kerroilla ryhdyimme tekemään haastatteluita ja tiedotimme tästä nuorille etukäteen, jotta he voivat valmistautua ja varautua tuleviin haastatteluihin.

Kävimme kevään aikana n. joka toinen viikko pajakirppiksellä. Kun haastattelut oli saatu kasaan, aloimme purkaa niitä. Jokainen meistä litteroi vuorollaan. Kokoonnuimme koululle tekemään haastatteluiden analyysiä ja kirjoittamaan teoriaa yhdessä. Koimme saavamme parhaiten aikaan, kun olimme samaan aikaan samassa tilassa.

Opinnäytetyötä tehdessämme ohjaava opettajamme ja me opiskelijat huomasimme, että sillä hetkellä opinnäytetyö ei vastaa riittävästi selvityksen kysymyksiin. Kävimme loppukesästä haastattelemassa vielä muutamaa uutta nuorta, jotta saamme lisää aineistoa sekä opinnäytetyön vastaamaan laajemmin tutkimuskysymyksiimme. Tämä oli hyvä asia, koska lisähaastatteluiden jälkeen opinnäytetyö vastasi paremmin selvityksemme kysymyksiin.

Olimme itse melko tyytyväisiä prosessin kulkuun ja pysyimme kohtalaisen hyvin aikataulussa, jonka suunnittelimme. Opinnäytetyö prosessina oli melko työläs ja aikaa vievä. Opinnäytetyössä tuli myös hetkiä, jolloin tekstiä ei syntynyt yhtään ja

toisena päivänä työ taas edistyi todella paljon. Ajatukset olivat todella paljon opinnäytetyössä viimeisen vuoden ajan. Kuvassa 1. on esitetty opinnäytetyöprosessi kaaviona.

Kuva 1. Opinnäytetyön prosessi ja aikataulu.

10 Opinnäytetyön eettisyys ja tutkimusluvat

Eettinen ajattelutapa, on taitoa pohtia omien ja yhteisön arvojen kautta sitä, mikä on oikein ja mikä väärin. Tutkimustyössä tekijä vastaa itse tekemistään valinnoista ja ratkaisuista (Kuula 2011, 21.)

Opinnäytetyötä tehdessämme eettisyys oli jatkuvasti läsnä toiminnassamme sekä ajatuksissamme. Se antoi raamit toiminnallemme sekä ohjasi mitä voimme esimerkiksi haastatteluissa kysyä. Meille avoimuus ja tiedottaminen oli hyvin tärkeää koko opinnäytetyöprosessin ajan.

Osallistuminen tutkimukseen tulee olla vapaaehtoista ja sen pitää perustua riittävään asianomaisten informointiin. Tutkittava voi antaa suostumuksensa kirjallisesti tai suullisesti tai hänen käytöksestään voi olla tulkittavissa hänen suostuneen haastateltavaksi (Kuula 2011, 232).

Tutkittaville on informoinnin yhteydessä kerrottava ainakin seuraavat seikat; tutkimuksen tavoite, tutkijan yhteystiedot, taustaorganisaatio (Saimaan ammattikorkeakoulu), vapaaehtoinen osallistuminen tutkimukseen sekä aineistonkeruun toteutustapa, arvioitu aika mitä tutkimukseen osallistumiseen kuluu, perustelut valinnalle sekä aineiston käyttötarkoitus, käsittely ja säilyttäminen (Kuula 2011, 121.)

Haastattelun tekemisessä kasvokkain haastateltavat voivat haastattelijan eleiden ja käytöksen perusteella arvioida haastattelijan luotettavuutta ja se vaikuttaa haastateltavien halukkuuteen kertoa omista asioistaan (Ruusuvuori & Tiittula 2005, 268.)

On olennaista, että haastateltavia tiedotetaan siitä, miten heidän henkilötietojaan käsitellään. Se on tärkeä osa avointa ja luottamuksellista tutkimustilannetta. Tutkimuksen tekijöiden tulee varmistua siitä, että haastatellut ovat perillä siitä, millä tavoin ja mihin kaikkeen heidän henkilötietojaan käytetään. (Tietoarkisto 2019).

Aloittaessa suunnittelemaan litterointia, on hyvä kiinnittää huomiota siihen, kuinka aineistoa arkistoidaan myöhemmin, ja onko tarvetta anonymisointiin. (Tietoarkisto 2019.)

Meidän tuli kertoa haastattelun tarkoituksesta ja korostaa, että kysymyksiin vastaaminen on täysin vapaaehtoista. Huolehdimme myös siitä, että heidän henkilöllisyyttään ei pystytä yhdistämään vastauksiin hävittämällä haastattelunauhoitukset asianmukaisesti.

Lisäksi opinnäytetyön eettisyyteen kuuluu mm. tiedon luotettavuus sekä lähdekritiikki. Omalla toiminnallamme vastaamme eettisyydestä noudattamalla sovittuja aikatauluja sekä sovittuja sisältöjä ja tavoitteita. Opinnäytetyötä varten haimme tutkimusluvan Imatran Työtaito ry:ltä.

11 Selvityksen tulokset

Selvityksestämme saatujen tulosten perusteella nuoret ovat kokeneet pajakirppiksen toimivaksi ja tarpeelliseksi kuntoutusmuodoksi. Pajakirppiksellä he voivat turvallisessa ohjauksessa harjoitella työelämään vaadittavia työelämätaitoja ja saavat apua työhakemuksen tai opiskelupaikan hakemisessa. Työpajatoiminnalle on siis varmasti jatkossakin tarvetta.

Tässä osiossa käymme läpi selvitykseen saatuja vastauksia. Jaoimme tulokset kahteen osioon koskien nuorten taustaa ja kokemuksia työpajatoiminnasta. Haastateltavat olivat vastauksien mukaan pääsääntöisesti tyytyväisiä tämän hetkiseen elämäntilanteeseensa. He kokevat saaneensa riittävästi apua ja tukea työpajalta. Haastateltavat ovat saaneet työpajalta lisää itseluottamusta ja työkokemusta, joka on rohkaissut heitä hakemaan opiskelupaikkaa.

11.1 Pajakirppiksellä työskentelevien nuorten taustatietoja

Haastattelimme kuutta nuorta opinnäytetyötämme varten. Yritimme saada enemmän haastateltavia, mutta halukkaita ei löytynyt. Selvitykseen osallistuneet nuoret vaikuttivat kuitenkin olevan tyytyväisiä saadessaan äänensä kuuluville. He vastasivat mielellään heille esitettyihin kysymyksiin ja keskustelivat kanssamme hyvällä mielellä.

Ensimmäinen haastattelukysymys käsitteli nuorten kouluttautumista ja työkokemusta sekä heidän elämäntilannettaan. Henkilökunnan haastatteluissa tuli esille, että lähes kaikilla pajakirppiksellä työskentelevillä nuorilla on lastensuojelutausta, päihdetausta ja/tai jonkin asteisia mielenterveydellisiä ongelmia. Jotkut haastatelluista nuorista toivat myös itse mielenterveydelliset ongelmat tai rikkinäiset perhesuhteet esille. Osa ei halunnut puhua asiasta. Ikähaarukka haastateltavista nuorista oli 24-29v. Kuvassa 2. kaavio selvitykseen osallistuneiden nuorten pajakirppiksellä työskennellystä ajasta.

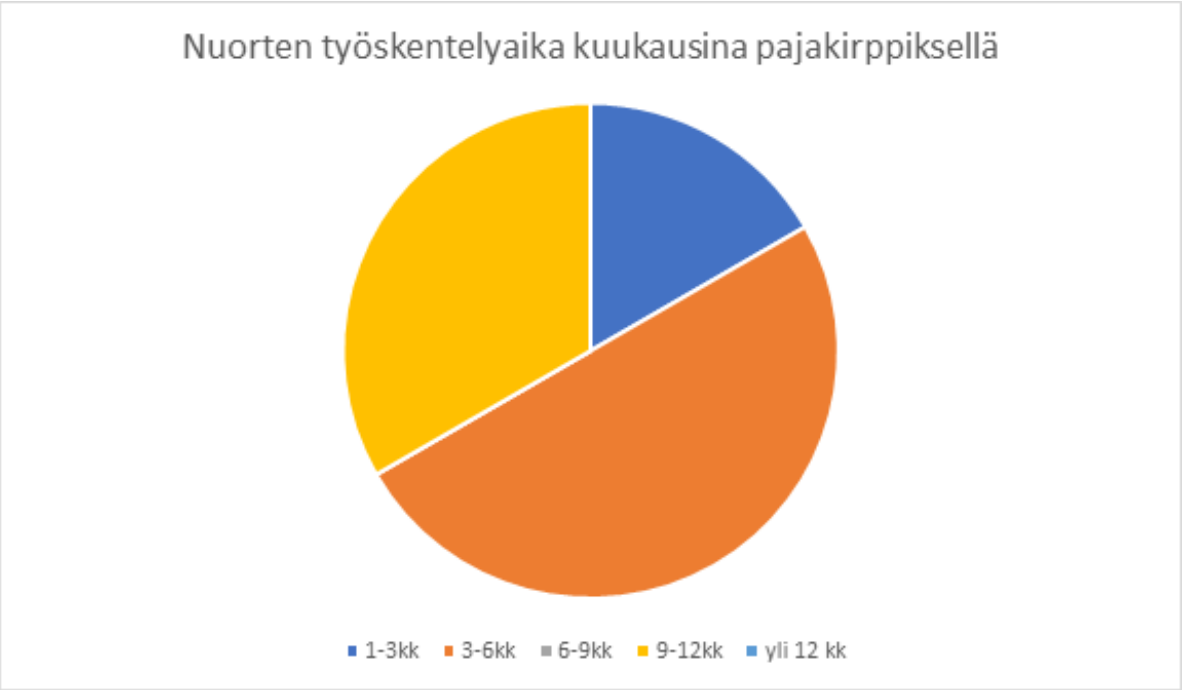

Kuva 2. Selvitykseen osallistuneiden nuorten työskentelyaika pajakirppiksellä.

Selvityksessämme kävi ilmi, että selvitykseen osallistuvista nuorista jokaisella haastatelluista on peruskoulun päättötodistus. Toisen asteen koulutus oli kolmella haastateltavalla nuoresta, yhdellä kesken jäänyt ammatillinen koulutus ja yhdellä lukio sekä amk-tutkinto taustalla. Muutama nuori on ollut myös palkkatyössä.

Haastatteluissa kysyimme nuorten tyytyväisyyttä tämän hetkiseen elämäntilanteeseen. Nuoret kertoivat olevansa kohtalaisen tyytyväisiä elämäänsä tällä hetkellä. Haastatteluista kävi ilmi, että työpaikan saaminen tai koulupaikka olisi monen toiveena ja tavoitteena. Eräs haastateltava kertoo, että on katsellut työmarkkinoita, mutta sopivaa työpaikkaa ei ole kuitenkaan löytynyt ja ajokortittomuus hankaloittaa osaltaan työnhakua. Myös uudelleen kouluttautuminen on harkinnassa.

Eräs haastateltava tuo esille, että tyytyväisyys elämään olisi korkeammalla, jos olisi enemmän itsevarmuutta sekä toivoa elämässä. Eräs nuori toivoisi enemmän rahaa.

Mie en osaa vastata tuoho niiku niiku sillai et iha semi. ylämäkee ja alamäkee on enimmäksee.

11.2 Nuorten kokemuksia pajakirppiksestä

Haastatteluista selvisi, että nuoret ovat saaneet tiedon Tää ja Nää -pajakirppiksestä joko työvoimatoimiston kautta tai Työvoiman palvelukeskuksesta (Typ). Selvityksessämme kävi ilmi, että suurin osa haastatelluista nuorista tuli Tää ja Nää-pajakirppikselle työvoiman palvelukeskuksen kautta. Henkilökunnan mukaan muita tärkeitä yhteistyökumppaneita Typ:in lisäksi ovat Kela, sosiaaliviranomainen, Intopajat, työpajat sekä Saimaan ammattikorkeakoulu sekä Saimaan ammattiopisto Sampo.

Hetkonen, typistähän mie sen taisin kuulla sitte, typin kautta mie tulin.

Nuoret ovat olleet pajakirppiksellä töissä kolmesta kuukaudesta vuoteen. Eräällä nuorella on tarkoituksena ylentyä palkkatyöntekijäksi kirppikselle. Haastatteluiden mukaan nuoret ovat saaneet tukea elämäntilanteeseensa. Nuoret tuovat esille, että he saavat tukea niin työntekijöiltä kuin muilta pajakirppiksellä olevilta nuorilta. Eräs nuori kertoi haastattelussa, että on saanut tukea arkirytmin ylläpitämiseen, koska sängynpohjalta on pakko nousta ylös, kun on aikataulu päivän kululle. Pajakirppiksellä joutuu myös menemään päivittäin oman mukavuusalueen ulkopuolelle ja siellä pitää harjoitella myös paineensietokykyä. Eräs nuori kokee hyvänä ja hyödyllisenä sen, että pajakirppiksellä joutuu tekemään tehtäviä, jotka eivät välttämättä ole mieluisia. ja ovat saaneet hyvää työkokemusta myyntityöstä. Eräs haastateltava toivoisi enemmän tukea työnhakuun liittyvissä asioissa, kuten CV:n kanssa avustamisessa. Eräs haastateltavista nuorista toivoisi, että pääsisi juttelemaan ammattitaitoisen ihmisen kanssa, joka pystyy aina tarvittaessa kuuntelemaan.

Lähes kaikki nuoret kokevat, että heitä on ohjattu eri palveluiden piiriin. Muutama nuori tuo esille, että heitä ei ole ohjattu eri palveluiden piiriin, mutta eivät koe tarvitsevansa ohjausta muihin palveluihin tällä hetkellä.

Kaikki nuoret kokivat, että voivat vaikuttaa pajakirppiksen toimintaan ja heitä ja heidän ideoitaan kuunnellaan. Haastattelussa yksi nuori pohti, että voi olla haastavaa ottaa kaikkien mielipiteet huomioon, koska nuoria on töissä niin monta. Eräs nuori tuo esille, että voisi varmaankin vaikuttaa toimintaan vielä enemmän,

mikäli rohkaistuisi sanomaan asioita ääneen ja päin naamaa, sen kokee kuitenkin vaikeaksi.

Kysyimme haastatteluissa mistä nuoret hyötyvät eniten ja mikä on paras asia pajakirppiksellä. Vastauksista kävi ilmi, että nuorten arki on muuttunut paremmaksi. Eräs haastateltava kertoo, että on saanut paljon itsevarmuutta ja pääsee harjoittamaan taitojaan asiakkaiden kanssa. Parasta ovat asiakkaat. Toinen haastateltava puolestaan tuo esille, että hän ei ole vielä ollut kassatehtävissä, ollut vain laittamassa lappuja kansioon. Haastateltava kokee, että asiakkaat tuijottavat ja se ahdistaa häntä. Hän haluaa kuitenkin altistaa itsensä sille, jotta tilanteet ajan myötä helpottavat.

Nuorten sekä henkilökunnan vastauksista käy ilmi, että pajakirppiksellä ilmapiiri on rento ja siellä viihdytään. Kuntoutumiseen pajakirppis on vaikuttanut nuorten kohdalla myönteisesti. Tämä selviää niin nuorten vastauksista kuin henkilökunnan haastatteluista. Eräs haastateltava nuori tuo esille, että parasta on se, että kirppiksellä tekeminen on konkreettista ja näkee työnsä jäljen heti.

Ja sit tuota sen oikeestaa näkee jo siinä, kun tulee uusia ni mie oon just sanonukki sitä, että hirmu helppo on tulla tähä porukkaa.

Työporukkaan on helppo päästä mukaan. Yhteisöllisyyttä tuo yhteinen whatsapp ryhmä sekä mm. yhteiset pikkujoulut. Henkilökunta tuo haastatteluissa esille, että nuorille annetaan tilaa näyttää tunteitaan ja jokainen saa olla oma itsensä hyvine ja huonoine päivineen.

> *Mut tota se on miust tärkeetä, että myö ollaan niiku työyhteisössä. Kun jos tässä kohti laitetaan, mie tiien että kaikilla muilla työpajoilla on niinkun hyvin tarkkaa se että on ohjaajat ja on ja sitte on nuoret ja että ei suinkaan nyt minnekkään mittään baari-iltaa voija miettiä mut mie tiien minkälainen merkitys sillä on että myö ollaan niiku yhteisö.*
>
> *Myö tehhään kahta vuoroa. Ja sitte on monikuntosia kavereita, että meillähän on sellasta että välillä on sellasia hv-päiviä et tuota et ketään ei kiinnosta mikään. Meillähän on tuolla se kalenteri se eniten vituttaa kaikki niin se on ehkä semmonen, se on ollu hyvä kalenteri, ku sen kautta voijaan niiku puhua vähän tämmösistä et oikeesti ihmisillä on sellasia päiviä.*

11.3 Havainnointeja pajakirppikseltä

Tehdessään osallistuvaa havainnointia tutkija osallistuu aktiivisesti toimintaan niiden kanssa, joilta tietoa halutaan saada. Tutkija voi vaikuttaa tilanteen kulkuun omalla aktiivisuudellaan. Tärkeä osa tätä havainnoinnin muotoa ovat sosiaaliset vuorovaikutustilanteet. (Tuomi ym. 2018, 94-95.)

Keräsimme pajakirppiskäynneillämme tekemiämme havaintoja yhteen. Ajatuksenamme oli yhdistää haastatteluilla saatu tieto havainnointeihin. Osallistuimme pajakirppiskäynneillämme työpajan arkeen ja teimme työtehtäviä nuorten ja työntekijöiden kanssa. Lajittelimme myytäviä tavaroita hyllyihin ja autoimme hinnoittelun kanssa. Aloitimme aineistonkeruun tutustumalla Tää ja Nää- pajakirppikseen asiakkaina sekä työyhteisön jäseninä. Muutaman tutustumiskäyntikerran jälkeen nuorten kanssa pääsi sosiaaliseen vuorovaikutustilanteeseen yhteisiä työtehtäviä tehdessä, nuorten luonnollisessa työskentely ympäristössä.

Tiloiltaan Tää ja Nää-pajakirppis on mielestämme oivallinen ympäristö nuorille harjoitella työelämätaitoja oikeassa työympäristössä. Tilat sijaitsevat keskellä Imatran keskustaa, joten sinne on helppo mennä. Tilat ovat isot ja viihtyisät. Tuotteita oli aseteltu nätisti esille ja kirppiksellä oli myös iso oleskelunurkkaus, jossa asiakkaat voivat istahtaa. Nuoret saavat toteuttaa omia näkemyksiään tuotteiden esillepanosta sekä tilojen yleisilmeestä. Taukotila on syrjässä ja rauhallinen, joten siellä nuoret voivat rauhassa keskustella keskenään tai työntekijöiden kanssa. Taukotilassa tosin oli paljon tavaraa, se olisi meidän mielestämme viihtyisämpi, jos se olisi hieman siistimpi.

Nuoret kertoivat viihtyvänsä pajakirppiksellä. Eräs nuori toi esille kaipaavansa perinteisempää pajatoimintaa, esimerkiksi sellaista, jossa valmistetaan tuotteita puusta verstaalla. Ilmapiiri pajakirppiksellä oli välitön ja kaikki huomioiva. Tämä ilmeni meille nuorten tavasta keskustella työntekijöiden ja muiden pajakirppiksellä työskentelevien nuorten kesken. Ketään ei jätetty ulkopuolelle, vaan kaikki nuoret tunsivat olevansa osa tiimiä. Kaikki nuoret osallisuivat kaikkiin tehtäviin. Tämä tuli esiin myös havainnoinneissamme. Työpajakirppiksen nuoret saivat tehdä monipuolisesti myymälätoimintaan liittyviä tehtäviä, kuten hinnoittelua, kassatyöskentelyä, asiakaspalvelua, siivousta, lajittelua ja tilojen somistamista.

Asiakastilanteiden määrä vaihteli paljon. Huomioimme, että toiset nuoret eivät hakeutuneet asiakastilanteisiin, jolloin sosiaalista vuorovaikutusta ei päässyt syntymään. Osa nuorista vaikutti hieman arkailevan asiakaspalvelutilanteita ja tarvitsivat enemmän rohkaisua näihin tilanteisiin menemiseen. He eivät oma-aloitteisesti hakeutuneet asiakaspalvelutilanteisiin, vaan työskentelivät enemmän itsenäisesti ympäri kirppistä. Useat nuoret olivat vuorovaikutuksellisesti aktiivisia Tää ja Nää-työpajakirppiksen oman väen kesken. He juttelivat vapautuneesti keskenään työnteon ohessa. Ajatuksia vaihdettiin myös muista kuin työasioista. Tää ja Nää-työpajakirppis oli selvästi yhteisöllinen paikka. Kaikki osallistuivat kaikkeen toimintaan ja yhdessä suunniteltiin ja tehtiin asioita. Yhteisöllisyys näkyi myös ohjaajien ja nuorten tavasta puhua toisilleen. He eivät arkailleet myöskään olla eri mieltä keskenään, ja puhuivat kunnioittavasti toisilleen.

11.4 Selvityksen luotettavuus

Pidämme selvitystä kohtuullisen luotettavana. Haastateltavien määrä oli melko pieni, joka osaltaan heikentää pienesti tutkimuksen luotettavuutta. Haastateltavista jokainen oli selkeästi sitä mieltä, että työpajatoiminta on ollut heille hyödyllistä. Se on antanut heille valmiuksia oikeaan työelämään ja antanut kokemuksia ryhmässä toimimisesta. Nuoret ovat kokeneet myös saaneensa itsevarmuutta pajakirppiksellä työskentelystä.

Nuorten antamat kommentit työpajatoiminnasta olivat pelkästään positiivisia, ja se sai meidät miettimään, onko osa kysymyksistä ollut johdattelevia. Jälkeenpäin pohdimme, että erilaisilla kysymyksillä olisimme saattaneet saada paremmin nuorilta myös kehitysehdotuksia työpajatoimintaan ja tarkempia vastauksia siitä, kuinka nuorisotakuu näkyy nuorten tilanteessa. Emme myöskään vierailleet työpajalla viittä käyntikertaa enempää. Useammilla vierailukäynneillä olisi saattanut olla vaikutusta nuorten kanssa käymiimme keskusteluihin. Olisimme saattaneet päästä ns. lähemmäs nuoria, joka olisi voinut saada nuoret avautumaan enemmän.

12 Yhteenveto ja pohdinta

Tavoitteenamme oli saada kerättyä nuorten kokemuksia työpajakirppiksellä työskentelystä haastattelemalla ja tekemillämme havainnolla. Halusimme saada nuorten äänen kuuluviin ja nuoret osalliseksi prosessiin, jotta opinnäytetyöstä hyötyvät ensisijaisesti pajakirppiksellä työskentelevät ja sinne ohjautuvat nuoret sekä työelämätaho. Myös meille työn tekijöille hyöty ja opinnäytetyön opettavuus olivat merkittäviä ja saimme siitä paljon eväitä tulevina ammattilaisina.

Toivoimme saavamme nuorilta mahdollisia kehittämisideoita sekä tietoa siitä, millä tavalla pajakirppistoiminta on heidän elämäänsä vaikuttanut. Haastatellut nuoret ja työntekijät olivat yksimielisiä siitä, että työpajakirppiksellä työskentelystä on apua nuorten elämään. Työpajakirppiksellä nuoret harjoittelevat työelämässä välttämättömiä taitoja turvallisessa ja kannustavassa ympäristössä. Nuoret opettelivat pitämään kiinni aikatauluista ja tulemaan toimeen erilaistenkin ihmisten kanssa. Nuoret pystyvät haastamaan itseään ja kokeilemaan monenlaisia työtehtäviä. Nuoret kokivat, että heidän mielipiteitään kuunneltiin, ja he saivat halutessaan vaikuttaa työpajakirppiksen toimintaan. He kokivat saaneensa riittävästi apua ja tukea työpajalta.

Onnistuimme haastatteluissa suunnitellusti. Tutkimuskysymykset olisivat tosin saaneet olla hieman tarkempia ja niitä olisi saanut olla vielä enemmän. Kävimme vielä loppukesästä haastattelemassa muutamaa uutta nuorta, koska emme olleet saaneet tarpeeksi selkeitä vastauksia tutkimuskysymyksiimme. Haastatteluun suostuneita oli melko vähän, ja olisimme voineet vieläkin aktiivisemmin yrittää saada haastateltavaksi lisää nuoria, jotta tutkimustulos olisi ollut vieläkin luotettavampi.

Haastatteluissa ei tullut ilmi mitään negatiivista pajakirppiksestä. Mietimme, että osa kysymyksistä saattoi olla johdattelevia. Jäimme pohtimaan, olisiko nuorilta tullut joitain kehitysehdotuksia pajakirppiksen toimintaan, jos olisimme esittäneet kysymyksiä eri tavalla. Pohdimme myös, vaikuttiko henkilökunnan läsnäolo vastauksiin. Nuorilla meni oma aikansa tottua meidän läsnäoloomme, vaikka olimme avoimia koko prosessin ajan ja otimme kontaktia nuoriin juttelemalla ja työskentelemällä heidän kanssaan. Jos meillä olisi ollut aikaa vierailla joka viikko koko

kevään ajan pajakirppiksellä, olisivat tulokset voineet olla vielä kattavampia. Resurssit kuitenkaan eivät antaneet myöten näin pitkälle ajalle, koska jouduimme matkustamaan toiseen kaupunkiin suorittamaan haastatteluita.

Oman tutkimuksemme vastaukset ovat samassa linjassa Mäntynevan ja Hiilamon tutkimuksen Osallisuuden ja osattomuuden dynamiikka työtoiminnassa sekä Sepän tutkimuksen Työpaja nuorten kokemana kanssa. Mäntyneva ja Hiilamo mainitsevat, että nuoret pitävät työpajan muita kävijöitä työkavereina, joiden kanssa huumori ja vitsailu kuuluu asiaan. (Mäntyneva ym. 2018, 22) Raija Hokkanen mainitsi myös haastattelussa, että pajakirppis on työyhteisö, jossa on muun muassa työvuorot ja työpaikan pikkujoulut. Helena Sepän tutkimus verkostomallisesta työpajatoiminnasta tuo ilmi, että nuorista on hyvä, kun ohjaajan tai yksilövalmentajan saa kiinni sosiaalisen median kautta. (Seppä 2013,71) Omassa tutkimuksessamme Tää ja Nää- pajakirppiksen työyhteisön whatsapp-ryhmä on vilkas keskustelu -ja yhteydenotto-kanava myös työajan ulkopuolella.

Kaikkien näiden kolmen tutkimuksen mukaan nuorten, jotka olivat työpajajaksolla, tavoite oli päästä opiskelemaan tai kiinnittyä työelämään. Arjen sujuminen ja elämänhallinnan paraneminen mainittiin myös jokaisessa tutkimuksessa parantuneen työpajajakson aikana. Nuoret ovat tyytyväisiä siihen, että työskentely on kokonaisvaltaista kattaen eri elämänalueet. Nuoret tuntevat tulleensa kohdatuksi kokonaisvaltaisesti ja heidän elämäntilanteensa on otettu huomioon. Saman suuntaisia tuloksia antaa myös mm Helena Sepän tutkimus.

12.1 Jatkokehittämisideat

Selvityksestämme saatujen tulosten perusteella nuoret ovat kokeneet työpajan toimivaksi ja tarpeelliseksi kuntoutusmuodoksi, monet ovat saaneet sieltä myös apua arjenhallintaan. Työpajatoiminnalle on siis varmasti jatkossakin tarvetta. Nuoren pitää päästä käyttämään omia vahvuuksiaan ja harjoittamaan omia työelämän valmiuksiaan ennen varsinaiseen työelämään siirtymistä. Tähtäin tulisikin koko ajan olla siinä, että nuori pääsee joko opiskelemaan tai työelämään.

Työstämme saatuja hyviä tuloksia tulisikin käyttää tulevaisuudessa pajakirppiksen toiminnan kehittämiseksi. Asiat, joihin nuoret ovat olleet tyytyväisiä, kuten

ryhmähenki, avun saaminen ja pajakirppiksen toimintaan vaikuttaminen, tulisi pitää jatkossakin vahvoina ja toimivina.

Tarkastelemamme pajakirppiksen rento ilmapiiri ja avoin vuorovaikutus nuorten kanssa, ovat tekijöitä, joita kohti pitäisi pajakirppistoiminnassa pyrkiä. Kuten havainnoistamme ja nuorten sekä henkilökunnan haastatteluista kävi ilmi, on hedelmällisintä, kun nuoret saavat olla omia itsejään hyvine ja pahoine päivineen sekä pääsevät osaltaan vaikuttamaan toimintaan.

Emme kuulleet nuorilta juurikaan kehittämisideoita työpajatoimintaan. Nuorten kanssa olisi hyvä keskustella kehittämisasioista, sillä he ovat kuitenkin niitä, joita varten pajatoimintaa järjestetään.

Omien havaintojemme pohjalta kehittämiskohteiksi pajakirppiksellä nousi se, kuinka nuoria, jotka eivät hakeudu aktiivisesti asiakastilanteisiin tai jäävät syrjään, saataisiin rohkaistua hakeutumaan enemmän asiakastilanteisiin. Toiminta tukee vahvasti osallisuutta ja yhteisöllisyyttä pajan oman porukan sisällä, mutta kuinka sitä saisi myös vietyä ulospäin nuorten elämään?

Lähteet

Aaltonen, S. Berg P. & Ikäheimo, S. 2015. Nuoret luukulla. Kolme näkökulmaa syrjäytymisen ja nuorten asemaan palvelujärjestelmässä. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.

Ahonen-Walker, M., Kapanen, A. & Pietikäinen, R. 2017. Johdanto-TPY 20 vuotta. Teoksessa Mahdollisuuksia rakentamassa. Valtakunnallinen työpajayhdistys ry 20 vuotta työpajakentän vaikuttajana ja kehittäjinä. Välimaa A. (toim.). Valtakunnallinen työpajayhdistys ry.

Aluehallintovirasto. Nuortentyöpajatoiminta 2019.Valtionavustukset nuorten työpajatoimintaan 2019. https://www.avi.fi/web/avi/avustukset-nuorten-tyopajatoimintaan Luettu 1.9.2019

Nuorisotyöttömyyden seuranta Uudenmaan ELY-keskuksen alueella, Heinäkuu 2019, https://www.ely-keskus.fi/documents/10191/37276696/07_2019+Heinäkuu_Nuorisotakuun+seuranta/6f62466d-b111-4df3-b8ee-addcc90a2e06 luettu 2.9.2019

Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiiri. Eksote 2018. Toimipisteet. Päiväaikainen toiminta. Nuorten paja. http://www.eksote.fi/toimipisteet/paiva-aikainen-toiminta/nuorten-paja/Sivut/default.aspx Luettu 25.3.2019.

Etelä- Karjalan työvoiman palvelukeskus 2019a. Asiakkuus. http://www.tyovoimanpalvelukeskus.fi/fi/?id=1290 Luettu 20.4.2019.

Etelä- Karjalan työvoiman palvelukeskus 2019b. Esittely. http://www.tyovoimanpalvelukeskus.fi/fi/?id=1276 Luettu 20.4.2019.

Etelä- Karjalan työvoiman palvelukeskus 2019b. Muut palvelut. http://www.tyovoimanpalvelukeskus.fi/fi/?ID=1297 Luettu 20.4.2019.

Etelä- Karjalan työvoiman palvelukeskus 2019c. Palvelut. Työ -ja kuntoutuspalvelut. http://www.tyovoimanpalvelukeskus.fi/fi/?ID=1293 Luettu 20.4.2019.

Etelä- Karjalan työvoiman palvelukeskus 2019d. Palvelut. Työ -ja toimintakyky. http://www.tyovoimanpalvelukeskus.fi/fi/?ID=1292 Luettu 20.4.2019.

Etelä- Karjalan työvoiman palvelukeskus 2019e. Sosiaali- ja terveyspalvelut. http://www.tyovoimanpalvelukeskus.fi/fi/?ID=1295 Luettu 20.4.2019.

Harkko, J., Lehikoinen, T., Lehto, S., Ala-Kauhaluoma, M. 2016. Onko osa nuorista vaarassa syrjäytyä pysyvästi? Nuorten selviytymisriskit ja aikuisuuteen siirtymistä tukeva palvelujärjestelmä. Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia. Kela. Helsinki. Juvenes Print.

Hiilamo H. & Koskenvuo, K. 2017. Osallistumistulo voi ehkäistä nuorten syrjäytymistä työelämästä. https://sosiaalivakuutus.fi/osallistumistulo-voi-ehkaista-nuorten-syrjaytymista/ Luettu 24.5.2019.

Hokkanen, R., 2017. Yrittäjä. Imatran työtaito ry. Imatra. Tiedote.

Hyvönen, U. & Valtonen, M. 2014. Nuorisotakuu- ehjä kokonaisuus vai kasa toimenpiteitä? Suurpää, L. (toim.). Nuorisotakuun arki ja politiikka. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.

Jalarvo, K., 2017. Vakava sairaus pysäytti Raija Hokkasen pohtimaan unelmiaan- nyt hän avaa Imatralle pajakirppiksen, joka auttaa imatralaisnuoria elämässä eteenpäin. Uutisvuoksi. Julkaistu 7.8.2017.

Kamk. Kajaanin ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyöpankki. Eettisyys. https://www.kamk.fi/fi/opari/Opinnaytetyopakki/Teoreettinen-materiaali/Tukimateriaali/Eettisyys.

Kananen, J., 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Jyväskylä: Suomen yliopistopaino.

Karttunen, K., 2018. Nuoren elämänhallinnan tukeminen koulukuraattorin työssä. Sosiaalipedagogiikka. Yhteiskuntatieteiden laitos. Itä-Suomen yliopisto. Pro Gradu-tutkielma.

Keltikangas-Järvinen,L., 2008 . Temperamentti, stressi ja elämänhallinta. Helsinki: Wsoy.

Kuula, A., 2011. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.

Kvalitatiivisen datatiedoston käsittely, https://www.fsd.uta.fi/aineistonhallinta/fi/kvalitatiivisen-datan-kasittely.html, Luettu 3.6.2019.

Laki julkisesta työvoima ja yrityspalvelusta 28.12.2012/916

Laki kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuisuuksista ja kuntoutusrahaetuisuuksista 15.7.2005/566.

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 2.3.2001/189.

Leemann, L. & Hämäläinen, R.-M. (2015). Matalan kynnyksen palvelut. Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke (Sokra). Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. www.thl.fi/sokra. Luettu 15.8.2019.

Leemann, L., Kuusio, H. & Hämäläinen, R.-M. 2015. Sosiaalinen osallisuus. Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke (Sokra). Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. www.thl.fi/sokra Luettu 4.6.2019.

Mäntyneva, P. & Hiilamo, H., Osallisuuden ja osattomuuden dynamiikka työtoiminnassa. Yhteiskuntapolitiikka-lehti 83 (2018):1.

Nieminen, H., 2016. Kahden tutkinnon opintoja suorittavien opiskelijoiden elämänhallinta. Kasvatustieteiden yksikkö. Tampereen yliopisto. Pro Gradu-tutkielma.

Nuorisolaki 1285/2016.

Nuorisotakuu. Tietoa nuorisotakuusta. https://nuorisotakuu.fi/tietoa-nuorisotakuusta Luettu 30.4.2019.

Nuorisotakuu Ry. Hankkeet. 101-mahdollisuutta. https://nuorisotakuu.eu/hankkeet/ Luettu 4.6.2019.

Nuorten pääsyä Kelan ammatilliseen kuntoutukseen helpotetaan. 2019, https://www.kela.fi/-/nuorten-paasya-kelan-ammatilliseen-kuntoutukseen-helpotetaan, Luettu 20.5.2019.

OECD, Local Strategies for Youth Employment, Learning From Practice, 2013.

Opetus ja kulttuuriministeriö. 2018. Etsivän nuorisotyön käsikirja. Etsivän nuorisotyön kehittämisen tuki projekti. Espoo.

Ruusuvuori, J. & Tiittula L., 2005. Haastattelu- tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere: Vastapaino.

Bamming, R. 2016. Työpajatoiminta 2016. Valtakunnallisen työpajakyselyn tulokset. Aluehallintoviraston julkaisuja.

Seppä, H. 2013. Työpaja nuorten kokemana. Etnografinen tapaustutkimus verkostomuotoisesta työpajatoiminnasta. Jyväskylän yliopisto. Pro Gradu-tutkielma.

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2018. Rahoitukset ja avustukset. Valtionavustukset nuorisotakuuta yhteisötakuun suuntaan kärkihankkeessa. https://stm.fi/valtionavustukset-nuorisotakuuta-yhteisotakuun-suuntaan-karkihankkeessa Luettu 4.6.2019.

Sosiaali- ja terveysministeriö. Sosiaali- ja terveyspalvelut. Kuntoutus. Ammatillinen kuntoutus. https://stm.fi/ammatillinen-kuntoutus Luettu 4.6.2019.

Sosiaali- ja terveysministeriö. Sosiaali- ja terveyspalvelut. Kuntoutus. Kuntouttava työtoiminta.
https://stm.fi/kuntouttava-tyotoiminta. Luettu 26.11.2018.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2018. Vastuualueet. Hyvinvoinnin edistäminen. Osallisuuden edistäminen. https://stm.fi/osallisuuden-edistaminen. Luettu 1.12.2018.

Tietoarkisto. Informointi henkilötietojen käsittelystä, https://www.fsd.uta.fi/aineistonhallinta/fi/tutkittavien-informointi.html Luettu 3.6.2019.

Tuomi, J., & Sarajärvi, A., 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Kustannusosakeyhtiö Helsinki: Tammi.

Tuomi, J., & Sarajärvi, A., 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Kustannusosakeyhtiö Helsinki: Tammi.

Työeläke. Etusivu. Eläkkeet eri elämäntilanteissa. Työeläke työkyvyn heiketessä. https://www.tyoelake.fi/elakkeet-eri-elamantilanteissa/tyokyvytto-myyselake-tyokyvyn-heiketessa/ Luettu 4.6.2019.

Työ -ja elinkeinoministeriön julkaisuja. 2015. Työ ja yrittäjyys. Nuorisotakuu-työryhmän loppuraportti ja suositukset jatkotoimiksi.

Työ -ja elinkeinopalvelut. 2019. Työnantajalle/ Yrittäjälle. Rekrytointi. Palkkatuki. http://www.te-palvelut.fi/te/fi/tyonantajalle/loyda_tyontekija/tukea_rekrytointiin/palkkatuki/index.html Luettu 26.8.2019.

Wallden, J. & Häggman, E., 2017. Työpajatoiminnan ja Valtakunnallisen työpajayhdistyksen tarinaa kahdelta vuosikymmeneltä. Teoksessa Mahdollisuuksia rakentamassa. Valtakunnallinen työpajayhdistys ry. 20 vuotta työpajakentän vaikuttajana ja kehittäjänä. Välimaa, A. (toim.) Valtakunnallinen työpajayhdistys ry.

World Health Organization. Mental health in the workplace. Information sheet. 2017 https://www.who.int/mental_health/in_the_workplace/en/ Luettu 20.5.2019.

LIITE 1.

SAIMAAN
ammattikorkeakoulu
Saimaa University of Applied Sciences

Sosiaali- ja terveysala **Saatekirje**

Hei,

Olemme Saimaan ammattikorkeakoulun (AMK) sosionomiopiskelijoita. Teemme opinnäytetyötä nuorten kokemuksista Tää ja Nää-pajakirppiksestä ja siitä millä tavalla se on vaikuttanut nuorten elämään. Tulemme käyttämään haastattelun lisäksi havainnointia tutkimusvälineenämme.

Tutkimuksen kannalta on tärkeää saada tietoon nuorten kokemuksia, ajatuksia ja kehittämisehdotuksia liittyen pajakirppis toimintaan. Jokainen vastaus ja havainto on tärkeä tilanteen kartoittamiseksi ja toivomme, että sinulla olisi hetki aikaa vastata meidän haastattelukysymyksiimme.

Kyselyyn osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Kyselyaineisto käsitellään ehdottoman luottamuksellisesti ja sitä käytetään vain opinnäytetyössämme. Kyselyaineisto hävitetään asianmukaisesti, kun opinnäytetyö on valmis. Kyselyyn vastataan nimettömänä. Tulokset raportoidaan niin, ettei kyselyyn osallistuneita voi millään tavalla tunnistaa.

Tulemme suorittamaan havainnoinnit ja haastattelut tämän kevään -19 aikana. Tutkimustulokset julkaistaan opinnäytetyön valmistuttua vuoden 2019 aikana. Vastaamme mielellämme kaikkiin tutkimukseemme liittyviin kysymyksiin.
Kiitos yhteistyöstänne!

Ystävällisin terveisin,

Kati Kouvo kati.kouvo@student.saimia.fi

Susanna Rantanen susanna.rantanen@student.saimia.fi

Eija Stenmark-Inkinen eija.stenmark-inkinen@student.saimia.fi

LIITE 2.

SAIMAAN
ammattikorkeakoulu
Saimaa University of Applied Sciences

Sosiaali -ja terveysala, Sosiaalialan koulutusohjelma

Suostumus

Nuorten kokemuksia pajakirppistoiminnasta- Selvitys nuorten kokemuksista liittyen Tää ja Nää-pajakirppistoimintaan
Kati Kouvo, Susanna Rantanen ja Eija Stenmark-Inkinen

Olen saanut riittävästi tietoa opinnäytetyöhön liittyen ja ymmärrän saamani tiedon. Minulla on ollut mahdollisuus kysyä lisätietoja aiheeseen liittyen ja olen saanut tarvittavan tiedon. Olen tietoinen, että minun on mahdollisuus keskeyttää osallistumiseni opinnäytetyöhön missä tahansa vaiheessa. Suostun vapaaehtoisesti osallistumaan tähän opinnäytetyöhön ja siihen, että vastauksiani hyödynnetään opinnäytetyössä anonyymisti.

_____

Aika ja paikka

_____

_____

_____

Opiskelijat

_____

Haastateltava

LIITE 3.

Haastattelurunko

Taustaa

- Minkä ikäinen olet?
- Millainen koulutus tai työtausta sinulla on, onko sinulla peruskoulun päättötodistus?
- Perheesi?
- Kuinka tyytyväinen olet elämääsi?

Kokemuksia Pajakirppiksestä

- Mistä kuulit Pajakirppiksestä?
- Milloin olet aloittanut täällä?
- Oletko hakenut opiskelemaan tai työtä?
- Oletko saanut tukea täältä tai jostain muualta?
- Mikä palvelu / Millainen tuki auttaisi sinua parhaiten?
- Onko sinua ohjattu täällä eri palveluiden pariin?
- Kuunnellaanko sinua täällä ja voitko vaikuttaa toimintaan?

LIITE 4.

Havainnointi runko

Tilojen havainnointi

- Tilojen koko ja tarkoituksenmukaisuus
- Viihtyisyys
- Tarvikkeiden / laitteiden käytettävyys
- Saavutettavuus. Julkinen liikenne, ilmainen pysäköinti

Toiminnan havainnointi

- Toiminnan monipuolisuus
- Kävijöiden määrä
- Vuorovaikutuksellisuus, sosiaaliset tilanteet, yhteistyö
- Ohjauksen saanti
- Yleinen ilmapiiri

Kävijöiden havainnointi

- Oma-aloitteisuus
- Tyytyväisyys
- Vuorovaikutuksellisuus, vuorovaikutustilanteet ohjaajan
- Vuorovaikutustilanteet muiden kävijöiden kanssa
- Opinnäytetyömme haastatteluihin suhtautuminen
- Kauanko työskentelee työpajalla yhtäjaksoisesti/ Kuinka pitkiä ovat työpajapäivät

Henkilökunnan havainnointi

- Ammattitaito ja resurssit ohjata työtapahtumia
- Onko henkilökuntaa riittävästi